

Vzdělávání – Informace – Poradenství

Přechod absolventů maturitních oborů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

Šetření absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem tři roky od ukončení studia

PhDr. Eva Křížová, PhD.
Bc. Ing. Jana Trhlíková
PhDr. Helena Úlovcová
Ing. Jiří Vojtěch

Praha 2008

OBSAH

1. Úvod	3
1.1 Předmět analýzy a cíle šetření	3
1.2 Realizace sběru a zpracování dat	4
1.3 Charakteristika výběrového souboru	4
2. Hodnocení úrovně vzdělání a volby vzdělávací cesty absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem (maturitních oborů SOU)	5
2.1 Celkové hodnocení úrovně vzdělání absolventů	5
2.2 Hodnocení úrovně jednotlivých získaných kompetencí	5
2.3 Hodnocení volby vzdělávací cesty	5
2.4 Důvody pro změnu studijní volby	6
2.5 Realizace studijních a pracovních plánů po absolvování	8
2.6 Pracují absolventi ve vystudovaném oboru?	9
2.7 Současná pracovní aktivita, pracovní postavení a uplatnění absolventů v zaměstnání ..	11
3. Situace absolventů vybraných skupin oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem (maturitních oborů SOU).....	14
3.1 Hodnocení celkové úrovně získaného vzdělání podle skupin oborů	14
3.2 Opakovaná volba studijního oboru a typu školy	15
3.3 Realizace studijních a pracovních plánů podle skupin oborů	18
3.4 Odchody absolventů za prací do jiných oborů	21
3.5 Současná pracovní aktivita, pracovní postavení a uplatnění absolventů v zaměstnání ..	22
4. Charakteristika vybraných skupin oborů z hlediska uplatnění absolventů s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem (maturitních oborů SOU) na trhu práce.....	27
5. Závěr	30
Příloha: Přehled zaměstnání, do kterých odcházejí absolventi pracující mimo svůj obor	32

Projekt je financován Evropským sociálním fondem a rozpočtem České republiky.

Přechod absolventů maturitních oborů SOU do praxe a jejich uplatnění na trhu práce

PhDr. Eva Křížová, PhD., Bc. Ing. Jana Trhlíková, PhDr. Helena Úlovcová, Ing. Jiří Vojtěch

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2008

Korektury a tisk: informační středisko odborného vzdělávání

1. Úvod

1.1 Předmět analýzy a cíle šetření

Přechod absolventů středních škol do pracovního procesu, případně terciárního vzdělávání je jedním z nejzávažnějších životních okamžiků mladých lidí. Jeho úspěšnost přitom do značné míry závisí na předchozích rozhodnutích o volbě typu školy i studijního oboru, a to jak vzhledem ke schopnostem a zájmům žáka, tak i situaci na trhu práce. Z uvedených důvodů je stále větší pozornost věnována samotnému počátku procesu kariérového rozhodování. V této souvislosti se prosazuje trend zaměřený na informační podporu kariérovému rozhodování, zejména na zvýšení dostupnosti informací o studiu i následném uplatnění absolventů škol na trhu práce, tak, aby byly dostupné nejen pro školskou sféru, poradenské pracovníky škol a pedagogy v oblasti kariérového poradenství, ale i žáky a rodiče. Nástrojem ke splnění tohoto cíle je v současnosti budovaný komplexní integrovaný informační systém, který je realizován v rámci systémového projektu „VIP-Kariéra“. Jednou z dílčích částí projektu „VIP Kariéra“, který probíhá za podpory ESF, je i komplex šetření „Přechod absolventů středních odborných škol a VOŠ do praxe“. V rámci této části projektu je postupně v průběhu několika let sledován přechod absolventů učebních a maturitních oborů a oborů vyššího odborného vzdělání do praxe nebo terciárního vzdělávání. Součástí je i toto šetření, které je zaměřeno na zjištění situace absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem s odstupem 3 let od ukončení tohoto studia.

Podrobnější informace o projektu VIP Kariéra i dalších publikacích souvisejících s tímto tématem naleznete na www.karieroveporadestvi.cz, údaje o všech provedených šetřeních k přechodu absolventů do praxe i dalších pracích v této oblasti naleznete v internetovém Informačním systému o uplatnění absolvent škol na trhu práce (ISA) na www.infoabsolvent.cz.

Objekt šetření

Objektem tohoto konkrétního šetření je situace absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem tři roky od ukončení studia. **K hlavním cílům šetření patří:**

- Zjištění ve spokojenosti absolventů s úrovní získaných odborných i všeobecných znalostí a dovedností a identifikace „slabých“ míst odborné přípravy z hlediska konkrétních požadavků profese nebo vstupu do terciárního vzdělávání.
- Hodnocení správnosti volby druhu školy a studijního oboru a zvolené úrovně vzdělání z pohledu požadavků trhu práce nebo dalšího vzdělávání.
- Zjištění problémů přechodu ze školy do zaměstnání (snadnost získání zaměstnání, nezaměstnanost, spokojenost v zaměstnání)
- Uplatnění na trhu práce a souladu práce se získaným vzděláním a to jak z hlediska oboru, tak i úrovně vzdělání

Publikace je rozdělena do 5 kapitol. **První kapitola** obsahuje informace o metodice a realizaci výzkumu a sběru dat. **Druhá kapitola** přináší souhrnný pohled na situaci absolventů. Ukazuje, jak tito absolventi s odstupem tří let od ukončení studia hodnotí úroveň získaných odborných i praktických znalostí, porovnává plány a úspěšnost absolventů při realizaci studijní a profesní dráhy i posuny v názorech na profesní volbu z hlediska uplatnění na trhu práce nebo pokračování v terciárním vzdělávání. **Třetí kapitola** srovnává získané údaje v rozdělení podle vybraných skupin oborů, což umožňuje identifikovat určité specifické problémy v těchto skupinách oborů. **Čtvrtá kapitola** pak přináší stručnou charakteristiku jednotlivých vybraných skupin oborů. V závěru je uvedeno krátké shrnutí základních zjištění.

1.2 Realizace sběru a zpracování dat

Organizační zajištění průzkumu a zpracování dat

Jako základní výzkumná technika byl použit standardizovaný dotazník. Sběr dat byl realizován v průběhu dubna až května 2007 technikou poštovní ankety. Sběr byl realizován prostřednictvím škol a jejich kontaktních adres na absolventy. Celkem bylo rozesláno 2514 dotazníků, přitom bylo získáno 402 vyplněných dotazníků, což představuje návratnost 16 %.

V rámci zpracování dat byl nejprve vytvořen počítačový formulář pro vstup dat, na jehož základě byla data převedena do elektronické podoby. Následně byla provedena kontrola dat ověřením logických vazeb a opraveny chyby. Na základě zpracovaných dat byly vytvořeny analyticko-grafické výstupy, které byly využity i pro dynamické a statické webové stránky informačního systému www.infoabsolvent.cz.

1.3 Charakteristika výběrového souboru

Struktura výběrového souboru

Výzkumný soubor představují 402 respondenti, kteří ukončili učební obor s maturitou ve školním roce 2003/04. Mezi nimi bylo nejvíce, téměř polovina, absolventů skupiny oborů 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika.. Početně následovali absolventi skupiny 66 Obchod s přibližně čtvrtinovým zastoupením. Kolem 16% tvořili absolventi skupiny 26 Strojírenství a strojírenská výroba, a nejmenší skupinou byli absolventi skupiny 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus¹ (9%). V celém souboru bylo 71% mužů a 29% žen, ale podíl mužů a žen se velmi lišil u jednotlivých oborů. Zatímco strojírenské a elektrotechnické obory byly čistě mužské (více než 97% mužů), v oborech skupiny obchod naopak převažovaly ženy (87%). Jedinou skupinou, kde byl podíl podle pohlaví zhruba vyrovnán, byla 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (49% mužů, 51% žen). Zastoupení mužů a žen ve struktuře výběrového souboru a v jednotlivých skupinách kmenových oborů ukazuje tabulka 1.1.

Tabulka 1.1: Struktura výběrového souboru

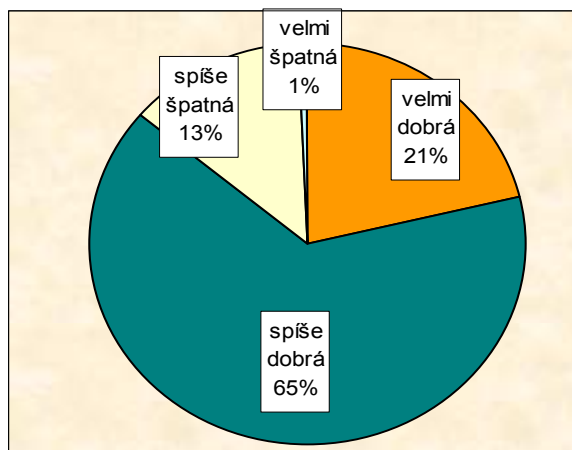
SKUPINA OBORŮ	Struktura oborů v %	Pohlaví	
		muž	žena
23 Strojírenství a strojírenská výroba	16%	98,5%	1,5%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	48 %	97,4%	2,6%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	9%	48,5%	51,4%
66 Obchod	27 %	13,1%	86,9%
Celkem	100%	70,6%	29,4%

¹ **Poznámka:** V textu publikace, v grafech i tabulkách jsou z důvodu přehlednosti používány zkrácené názvy skupin oborů, které byly předmětem šetření. Pro přehlednost a srozumitelnost je v některých větách nahrazeno přesné označení „absolvent středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem“ výrazem „vyučen s maturitou“

2. Hodnocení úrovně vzdělání a volby vzdělávací cesty absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem (maturitních oborů SOU)

2.1 Celkové hodnocení úrovně vzdělání absolventů

První blok dotazů zjišťoval spokojenost absolventů se školní přípravou. Z hlediska celkové úrovně převažují v celém souboru zcela jednoznačně spokojení absolventi – 21% hodnotilo celkovou úroveň jako velmi dobrou a 65% jako dobrou. Negativně se vyjádřilo jen asi 14% z celého souboru. Ve všech 4 sledovaných oborech dosahoval počet spokojených více než 80%.

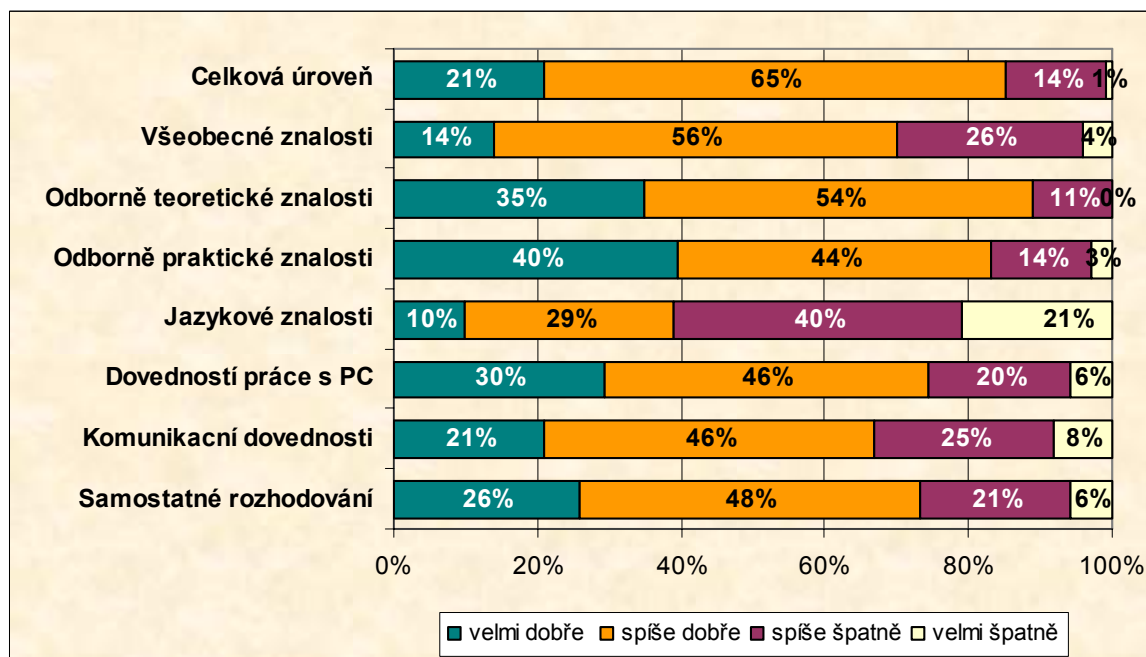
Obrázek 2.1: Hodnocení úrovně školní přípravy absolventů (odpovědi v %)

Ve srovnání s vyučenými se neukazují výrazné rozdíly v celkovém hodnocení spokojenosti se školní přípravou – zatímco u vyučených hodnotí přípravu negativně asi 14 %, u vyučených s maturitou je zastoupení nespokojených mírně nižší - kolem 11 %.

2.2 Hodnocení úrovně jednotlivých získaných kompetencí

Kromě celkové úrovně respondenti hodnotili jednotlivé získané kompetence. Cílem bylo především zjistit, do jaké míry odpovídá úroveň jednotlivých kompetencí, které absolventi získali v průběhu teoretické a praktické přípravy na v maturitních oborech SOU, požadavkům zaměstnavatelů, případně nárokům v terciárním vzdělávání.

Obrázek 2.2: Hodnocení úrovně jednotlivých kompetencí získaných na SOU (odpovědi v %)

Jednoznačně nejlépe hodnotí absolventi úroveň odborných teoretických znalostí – s nimi je spokojena naprostá většina absolventů (89 %). Na dalším místě se ocitá položka odborně praktických znalostí a dovedností, s níž je spokojeno 84%. Přibližně tři čtvrtiny

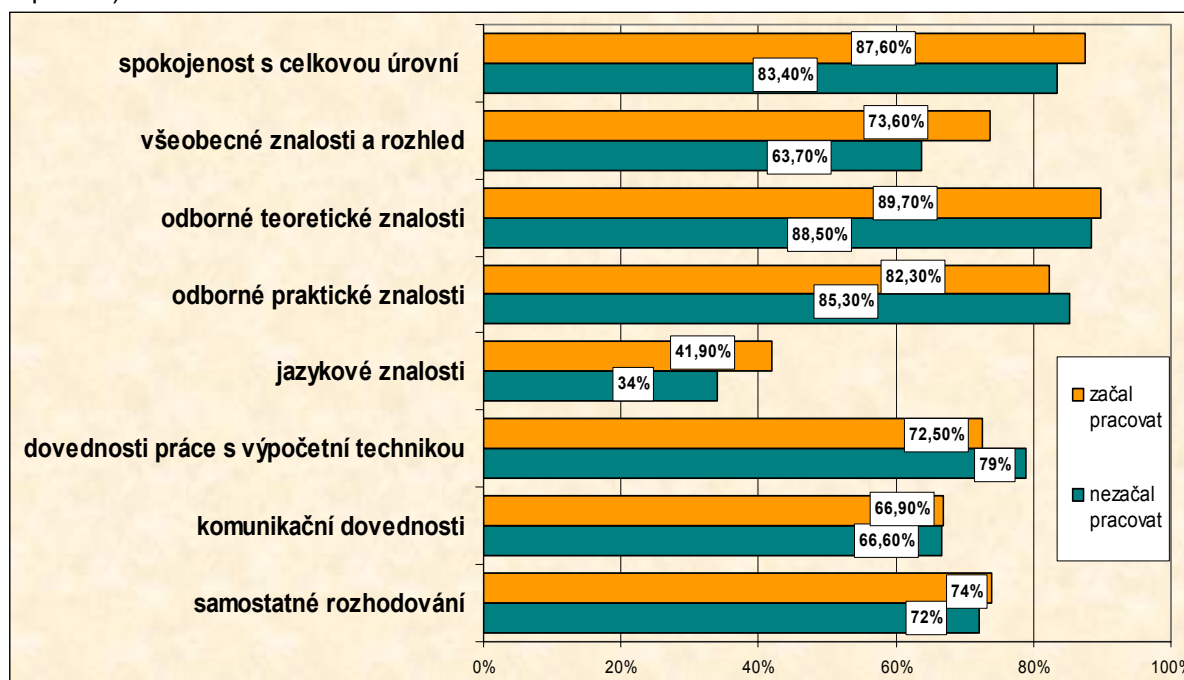
absolventů vyjadřují spokojenost s počítačovými dovednostmi (75 %) a se schopností se samostatně rozhodovat (73 %). Jen o něco málo nižší úroveň spokojenosti pozorujeme u všeobecných znalostí a rozhledu (70%) a komunikačních dovedností (67%). Od všech výše zmíněných kompetencí se nápadně odlišuje hodnocení jazykových znalostí, které jako velmi dobré či dobré hodnotí jen 39% absolventů. Tato položka zůstává nejslabším místem přípravy na SOU u všech sledovaných skupin oborů.

▪ **Spokojenost se získanými kompetencemi v závislosti na pracovní zkušenosti**

Vzhledem ke skutečnosti, že střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem je svým charakterem „dvoukolejně“, to znamená, že připravuje absolventy jak pro dělnická povolání, tak i pro pokračování v terciárním vzdělávání, je zajímavou otázkou, zda jsou absolventi dostatečně připraveni pro obě tyto cesty. V této souvislosti nás zajímalo, jak se liší hodnocení absolventů, kteří vstoupili do pracovního procesu, a těch, kteří po maturitě pokračují ve vzdělávání.

Jak ukazuje obr. 2.3, hodnocení většiny dovedností je jak u absolventů, kteří pokračovali ve vzdělávání, tak i u těch, kteří vstoupili do pracovního procesu, na podobné úrovni, nicméně se projevuje mírně **vyšší spokojenost s většinou kompetencí u těch, kdo mají pracovní zkušenost a nepokračují v dalším studiu**. Ti, kdo pracují, jsou spokojenější s celkovou úrovní školní přípravy, s všeobecnými i jazykovými znalostmi a nepatrně více také s odbornými teoretickými znalostmi. Téměř shodně jsou hodnoceny komunikační schopnosti a samostatné rozhodování. Naopak, ti, kdo pokračují ve studiu jsou pozitivnější v hodnocení dovedností práce s výpočetní technikou a odborné praktické přípravy.

Obrázek 2.3: Spokojenost s kompetencemi - podle pracovní zkušenosti (v % kladných odpovědí)

Z výsledků můžeme usuzovat, že **tento typ vzdělání lépe vyhovuje těm absolventům, kteří bezprostředně po absolvování nastupují do zaměstnání a nepokračují ve studiu**. Naopak ti, kdo studují dále, jsou mírně kritičtější v hodnocení získaných dovedností a znalostí.

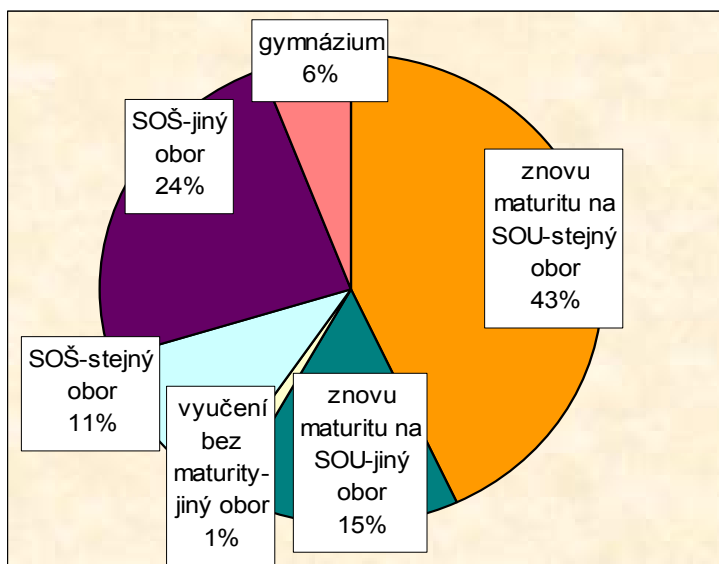
Srovnáme-li hodnocení jednotlivých kompetencí s vyučených s maturitní zkouškou vyučenými, ukazuje se, že vyučení s maturitní zkouškou hodnotí pozitivněji především znalost výpočetní techniky, naopak znalosti jazyků jsou u obou skupin nízké.

2.3 Hodnocení volby vzdělávací cesty

Volba oboru i typu školy probíhá v České republice přibližně kolem 15 let, to znamená ve věku, kdy část žáků ještě nemá vyhraněné zájmy ani definitivní představu o svém budoucím profesním směřování. Zajímavou otázkou proto je, jak tuto volbu absolventi posuzují ve zpětném pohledu, do jaké míry odpovídá zvolená studijní a profesní dráha jejich zájmům, schopnostem a ambicím v dospělém věku.

Podívejme se v následujícím textu, jak se pod vlivem zkušeností se studiem nebo konkrétními nároky každodenního pracovního života hodnotí zpětně absolventi volbu své vzdělávací dráhy. Zjišťovány byly dva aspekty volby a sice, zda by si respondent zvolil stejný nebo jiný obor, pokud by svoji původní volbu mohl zopakovat. a v další otázce, pro jaký typ vzdělání by se rozhodl (maturita na SOU, vyučení bez maturity, SOŠ, gymnázium). Zatímco první otázka zjišťovala identifikaci s oborovým zaměřením, druhý dotaz zjišťoval spíše úroveň aspirací absolventů po ukončení středního stupně vzdělávání a vstupu do praxe nebo terciárního studia. Výsledky obou odpovědí znázorňuje obrázek 2.4.

Obrázek 2.4: Jaký obor a školu by zvolili absolventi maturitních oborů SOU při možnosti opakovat svoji studijní volbu? (v % odpovědí z celého souboru, N=376)

▪ Volba studijního oboru - míra identifikace s oborem

Spokojenost s volbou studijního oboru byla zjišťována jako tzv. míra identifikace s oborem. Tento ukazatel udává podíl absolventů, kteří by si v případě, že by mohli (hypoteticky) zopakovat svoji studijní volbu, vybrali znovu stejný obor. **Z šetření vyplývá, že 56 % respondentů² je identifikováno s původní volbou oboru, zatímco ostatních 44 % by svou volbu oboru nezopakovalo. Ti, kteří jsou ztotožnění se svým původním oborem, by nejčastěji volili i stejný typ vzdělání (maturitu na SOU).**

Celkově se míra identifikace s oborem u vyučených s maturitní zkouškou a vyučených příliš neliší, z vyučených absolventů SOU by si stejný obor s odstupem 3 let zvolilo asi o 3 % méně absolventů, to znamená 53 %.

▪ Volba typu školy

Se zvoleným typem vzdělání je spokojeno 58% dotázaných, kteří by si znovu vybrali učební obor s maturitou, přičemž 43 % se stejným oborem a asi 15 % s jiným oborem. Pouze nepatrná část respondentů (1%) by se snažila o nižší stupeň vzdělání. Přibližně 41% vyučených absolventů s maturitou by mělo jiné ambice, 35 % by rovnou volilo maturitní obor

² Uvádíme četnosti validních procent .

střední odborné školy (bez odborného výcviku), přičemž zde se projevuje tendence opačná: dvě třetiny z nich by si vybraly jiný obor vzdělání na SOŠ a třetina stejný. Druhou početně nejmenší skupinu tvořili respondenti, kteří by se rozhodli pro gymnázium (6%). Podíl 41% dotázaných s jinými vzdělanostními aspiracemi (SOŠ a gymnázium) se početně přibližuje části souboru, jež úspěšně pokračuje či pokračovala v dalším studiu, ať již denním nebo při zaměstnání (51 %). Absolventi středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem by si zvolili vždy znovu maturitní vzdělání, buď stejné (58 %) nebo jiného typu (gymnázium a SOŠ 41%), pouze v 1% by dali přednost nižší úrovni vzdělání než byla původní volba.

2.4 Důvody pro změnu studijní volby

Důvody, proč by absolventi změnili svoji studijní volbu, můžeme rozdělit do několika kategorií. **Do první a nejvíce zastoupené kategorie** spadá **nezájem o vystudovaný obor**. **Druhá skupina** zahrnuje **finančně-existenční** důvody, kdy hlavní výhradou je nízký výdělek a obtíže spojené s hledáním zaměstnání. Dalšími, méně významnými kategoriemi jsou **nespokojenost s úrovní přípravy a neperspektivnost oboru**. Svými nízkými četnostmi se ostatním položkám vymyká „přílišná náročnost oboru“ a jeví se jako zcela okrajová.

▪ Důvody změny volby oboru

Jako nejčastější důvod toho, že by si respondent zvolil jiný obor, se jeví skutečnost, že „obor nechtěl vlastně studovat“ (37%) Asi třetina těch, kdo by si zvolili jiný obor, by tak ráda učinila z finančních důvodů, neboť obor „neumožňuje dobrý výdělek“ (32%).³ čtvrtiny dotázaných se projevuje ztráta zájmu o obor v průběhu vzdělávacího procesu či poměrně krátké praxe. Pro necelou čtvrtinu dotázaných je nižší identifikace s oborem spojena s obtížemi při hledání zaměstnání. Jako neperspektivní označilo svůj obor 19% absolventů a nízkou úroveň jako důvod neopakované volby uvedlo 18% těch, kdo by si vybrali jiný obor.

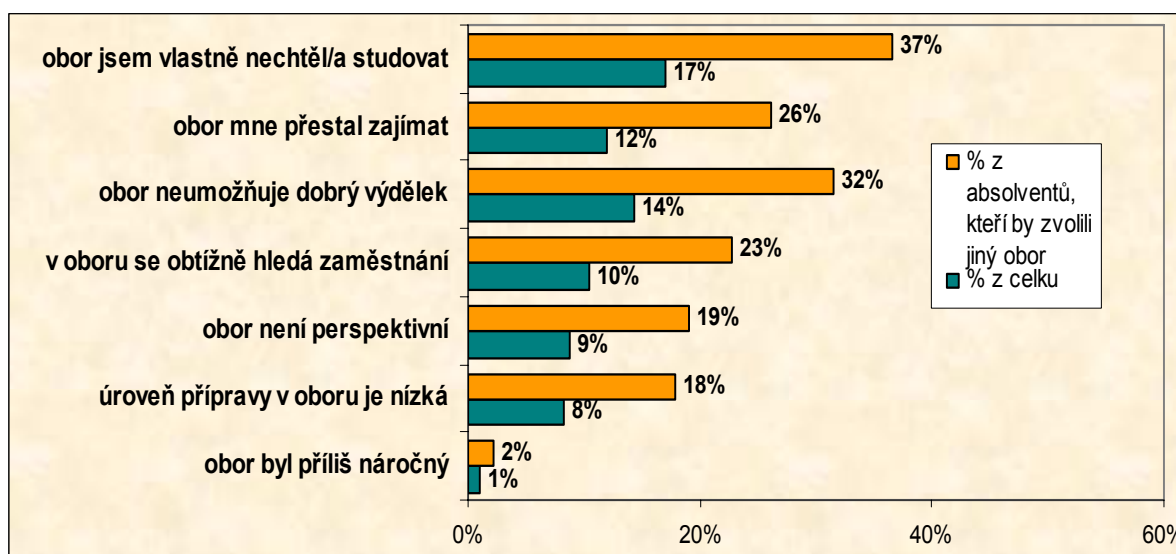
Tabulka 2.1: Důvody volby jiného oboru

Pokud byste zvolil/a jiný obor, uveďte	v % z těch, kdo by volili jiný obor N=184	v % z celku N=402
Obor jsem vlastně nechtěl studovat	37 %	17 %
Obor neumožňuje dobrý výdělek	32 %	14 %
Obor mě přestal zajímat	26 %	12 %
V oboru se obtížně hledá zaměstnání	23 %	10 %
Obor není perspektivní	19 %	9 %
Úroveň přípravy v oboru je nízká	18 %	8 %
Obor byl příliš náročný	2 %	1 %

Podíváme-li se na stejné výsledky z pohledu celého souboru absolventů, zjišťujeme, že téměř 17% absolventů dokončilo vzdělání v oboru, který si sami nevybrali. Spolu s dalšími 12% absolventů, kteří ztratili zájem o obor spíše nedávno, tak téměř **30% představují mladí lidé, jejichž profesní volba se neshoduje s osobními zájmy a preferencemi**. O něco méně zaznívají finanční problémy a riziko nezaměstnanosti. Bereme-li v úvahu aspekt náročnosti studia jako důvod změněné volby, pozorujeme, že výrazně většímu počtu absolventů vadí „nízká úroveň přípravy“. Naproti tomu, spíše výjimečně zazněl názor, že důvodem rozhodnutí pro jiný obor by byly přílišné nároky stávajícího.

³ Respondenti mohli v této otázce uvádět více důvodů a proto součet odpovídá nečiní 100%.

Obrázek 2.5: Důvody, proč by absolventi zvolili jiný obor (odpovědi v % - možnost výběru více odpovědí současně)

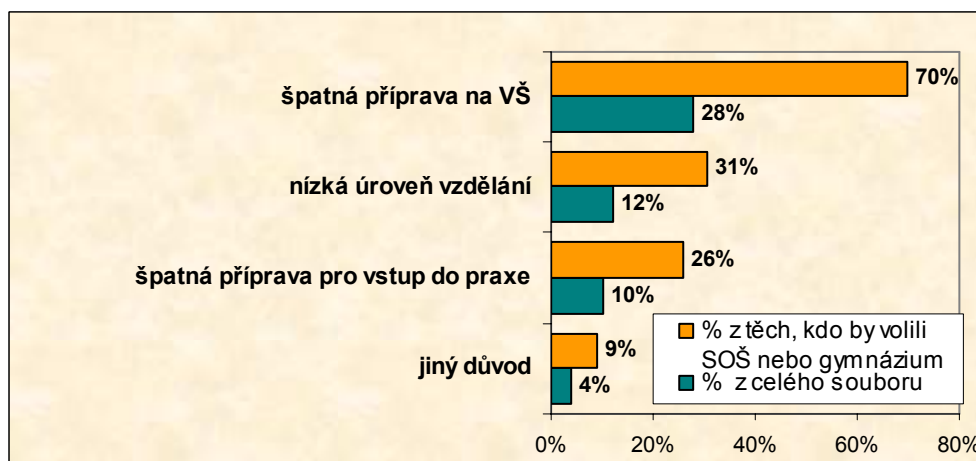

U vyučených s maturitní zkouškou je ve srovnání s absolventy učilišť častějším důvodem pro změnu nezáměr o konkrétní zvolený obor. Naopak u vyučených není tak velkým problémem samotný obor, jako spíše nízká úroveň vzdělání, kdy velmi často uváděným důvodem i je, že by učeň raději studoval maturitní obor. Tento důvod u vyučených s maturitou pochopitelně odpadá. Častějším důvodem zmiňovaným vyučenými je i nižší výdělek.

▪ Důvody změny typu vzdělání

Jak vyplývá z předchozího textu, značná část respondentů má vyšší vzdělanostní aspirace než je jejich původní volba. Ve skupině absolventů maturitních oborů SOU, kteří by při opakované možnosti raději zvolili SOŠ nebo gymnázium, kterou tvoří 41% dotázaných, je dominantním důvodem špatná příprava na VŠ. Přibližně 70 % z těch, kteří by si vybrali SOŠ nebo gymnázium uvedli tento důvod. Na druhém a třetím místě se ocitly dva další důvody s obdobnou frekvencí, a sice výhrady k nízké úrovni školní přípravy (31 %) a kritický náhled na přípravu absolventů z hlediska požadavků praxe (26 %).

Obrázek 2.6: Důvody, proč by absolventi maturitních oborů SOU volili obor SOŠ nebo gymnázium (odpovědi v % - možnost výběru více odpovědí současně)

2.5 Realizace studijních a pracovních plánů po absolvování

▪ Naplnění vzdělávacích aspirací - pokračování ve studiu

Český vzdělávací systém umožňuje absolventům maturitních oborů SOU pokračovat v terciárním vzdělávání. Z našich výsledků v rámci sledovaného vzorku vyplývá, že celkový podíl absolventů, kteří z různých důvodů nepokračovali v žádné formě studia, dosáhl 48 %, z toho 41 % nemělo zájem a dalších 7 % bylo neúspěšných. Vzhledem k tomu, že častěji odpovídají absolventi, kteří jsou v dalším studiu úspěšnější, je tento údaj nadhodnocený.⁴

Z těch, kdo v rámci sledovaného vzorku studují či studovali dál po maturitě, bylo nejvíce zájemců o vysokou školu (69,7 %)⁵ a na druhém místě následovaly vyšší odborné školy (23,4 %). V menší míře se uplatnilo pomaturitní studium v jazykových školách (4 %) a zcela výjimečně studium v zahraniční, rekvalifikace a další učební obor či SPŠ (1-2%).

Tabulka 2.2: Typy terciárního, případně jiného pomaturitního studia

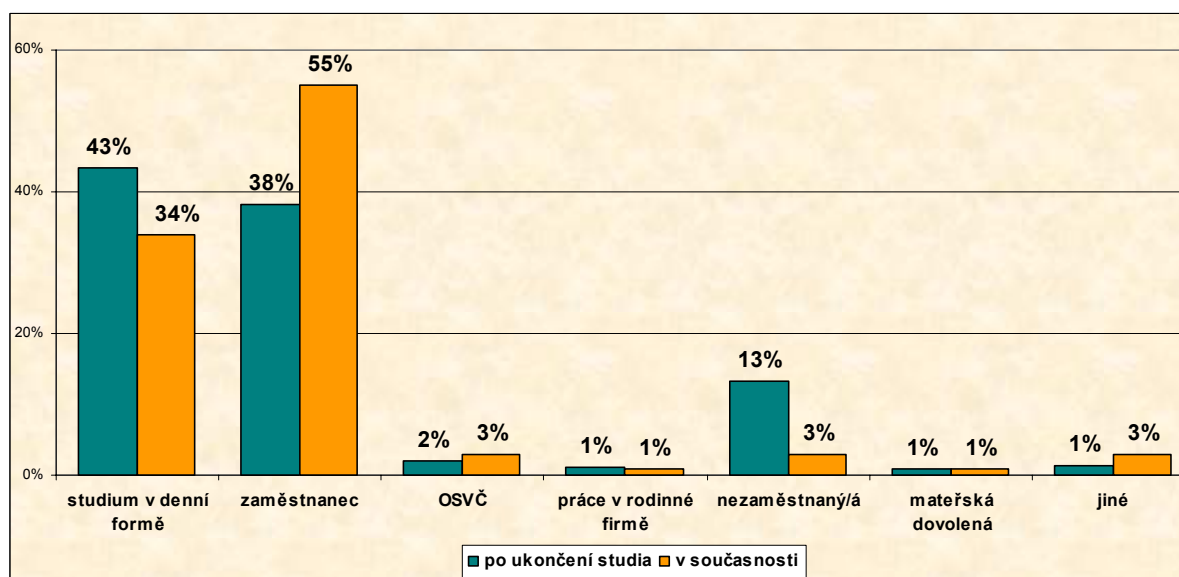
Zájem o studium po maturitě	% z těch, co studují či studium úspěšně zakončili (N=172)	% z celku (N=402)
Vysoké školy	69,7%	37,8 %
VOŠ	23,4 %	12,7 %
Jazykové školy	5,2 %	2,2 %
Jiné	3,5 %	1,5 %
Celkem	100 %	54,2 %

▪ Vývoj pracovních aktivit od ukončení studia na maturitních oborů SOU

Více než polovina absolventů maturitních oborů SOU vstoupila přímo po ukončení školní přípravy do praxe (51,4%) a tento podíl se za dobu, uplynulou od složení maturitní zkoušky, ještě navýšil o téměř 9%, takže v současnosti působí v praxi téměř 60 % dotázaných absolventů maturitních oborů SOU (59,3 %). Největší zastoupení mezi nimi zaujímají zaměstnanci. Pouze malý počet osob se věnuje soukromému podnikání jako osoby samostatně výdělečně činné (kolem 3 %) a kolem 1% dotázaných se uplatňuje v rodinných firmách. Bezprostředně po ukončení studia se ocitlo v pozici nezaměstnaných kolem 17 % respondentů, ale jejich počet klesl v dalším období na současná necelá 3 %. Nízký je v této věkové skupině (kolem 21 let) i podíl žen (případně mužů) na mateřské dovolené (kolem 1 %).

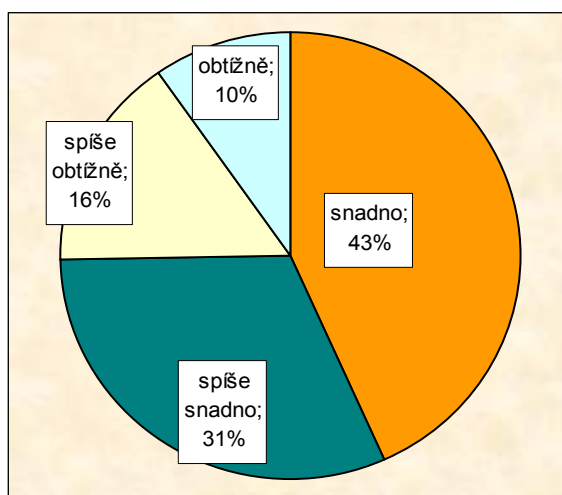
⁴ Ve skutečnosti je podíl těch, kteří byli přijati ke studiu na vysoké školy asi 25 %, na VOŠ pak asi 12 % absolventů maturitních oborů SOU - Kleňhová, M. – Vojtěch, J.: Přejít absolventů středních škol do terciárního vzdělávání. Praha, NÚOV 2006, 67 stran

Obrázek 2.7: Uplatnění absolventů maturitních oborů SOU po ukončení školy a v současnosti (v %)

Pokud absolventi hodnotili, jak získali své první zaměstnání, převládá spíše pozitivní hodnocení, neboť pro ty, kteří začali pracovat to bylo téměř ve třech čtvrtinách snadné či spíše snadné. Obtížné bylo hledání zaměstnání jen asi pro desetinu vyučených s maturitou. (Blíže v pasáži 2.7.)

Obrázek 2.8: Jak snadno či obtížně získali absolventi maturitních oborů SOU své první zaměstnání (v %)

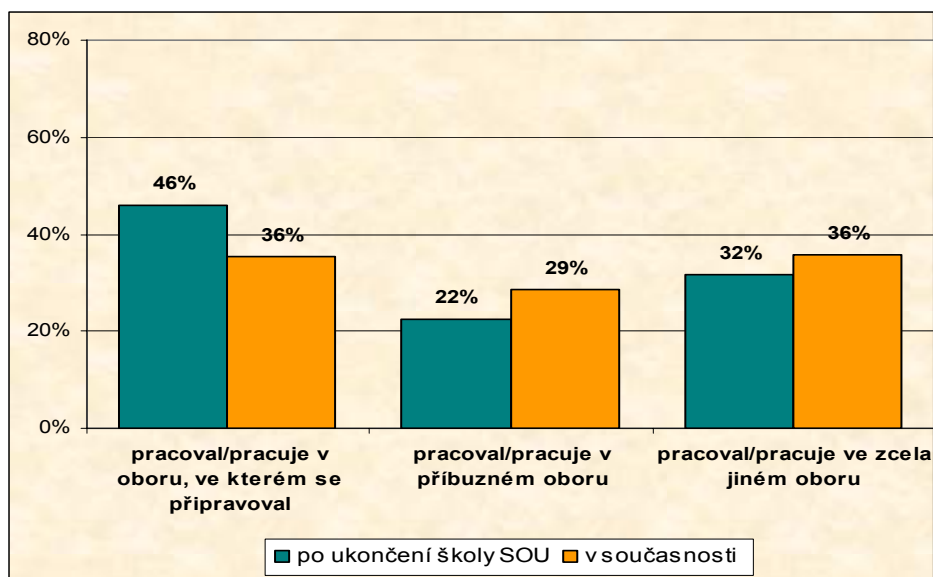
2.6 Pracují absolventi ve vystudovaném oboru?

K zajímavým otázkám patří, zda se absolventi uplatňují ve vystudovaném oboru, nebo zda odcházejí pracovat do jiných oborů. Důvody pro odchod do jiného oboru mohou být jak vnější, způsobené strukturální nerovnováhou na trhu práce, jako jsou nedostatek pracovních míst v oboru a nízká poptávka zaměstnavatelů po absolventech oboru, tak i vnitřní, subjektivní – nezáměr v oboru pracovat, nízká atraktivita oboru, nevyhovující pracovní a platové podmínky, neperspektivnost oboru a další.

▪ Stabilita profesní volby a vztah absolventů k oboru

Zájem absolventů o práci v oboru vyjadřuje tzv. stabilita profesní volby, o které vypovídá podíl absolventů daného oboru, kteří pracují ve vystudovaném nebo příbuzném oboru, v poměru ke všem dotazovaným absolventům oboru. Z výsledků šetření mezi absolventy maturitních oborů SOU vyplývá, že **po ukončení školy pracovalo přímo ve vystudovaném oboru asi 46 % absolventů a v příbuzném oboru se uplatnilo dalších 22 % z nich. Souhrnná stabilita profesní volby u těch, kdo nepokračovali ve studiu, tak činila 68 %**. Menší odliv pokračoval i v období od ukončení školy do současnosti (celkem kolem minus 10 %), a to směrem jak do příbuzného (nárůst +7 %), tak do zcela jiného oboru (nárůst +4 %). V současnosti tedy v původním či příbuzném oboru působí 65 % absolventů, z těch, kteří již pracují.

Obrázek 2.9: V jakém oboru absolventi maturitních oborů SOU pracovali po ukončení školy a pracují v současnosti (v % těch, kdo pracují, N po ukončení školy = 205, N v současnosti = 235)

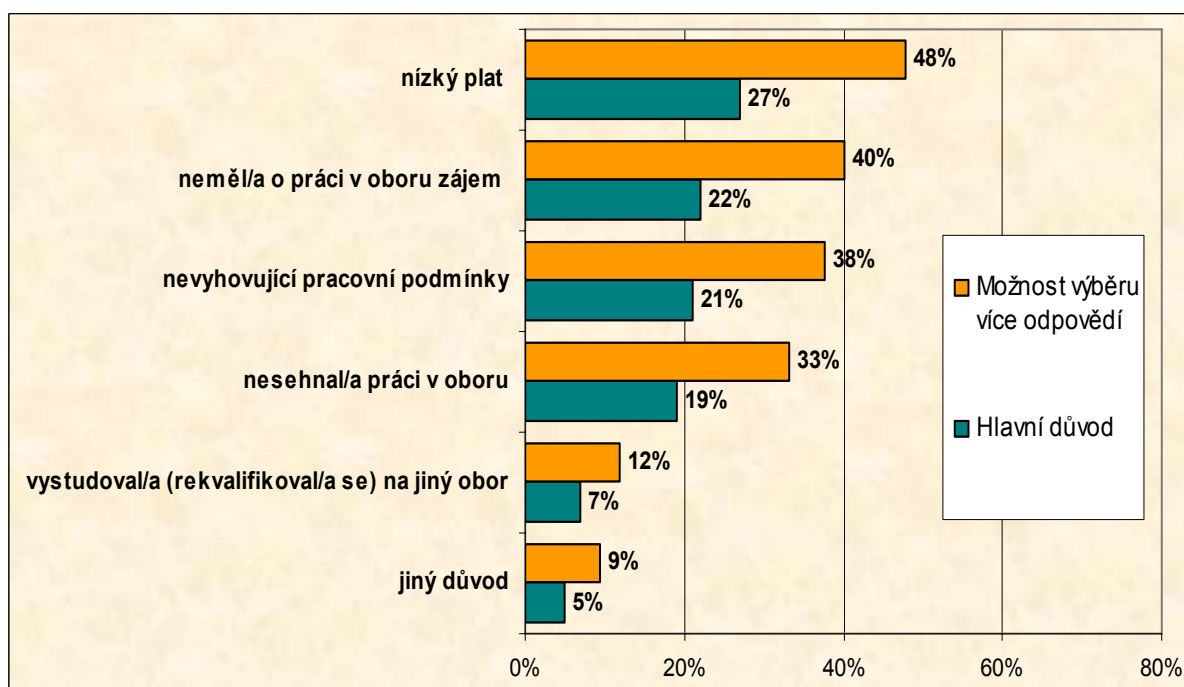

Srovnáme-li stabilitu profesní volby opět s vyučenými bez maturity, můžeme konstatovat, že situace je opět podobná, přímo v oboru pracovalo tři roky od vyučení asi 46 % vyučených, 16 % bylo v příbuzném oboru a asi 38 % pracovalo mimo původní obor.

▪ **Důvody pro práci v jiném oboru**

Respondenti, kteří pracují mimo obor, měli možnost uvést důvody změny oboru, a to jednak zaškrtnutím všech důvodů, které v jejich případě připadaly v úvahu (možnost výběru více odpovědí) a v následující otázce uvedením jen jednoho hlavního důvodu, který je podle nich dominantní.

Obrázek 2.10: Důvody pro práci v jiném oboru (odpovědi v % - absolventi, kteří pracují mimo obor, N=117)

Z výsledků vyplývá, že důvodů pro změnu oboru je pravděpodobně vždy více a že mimo obor neodcházejí absolventi jen kvůli jedné příčině. Pokud se podíváme na hierarchii hlavních důvodů pro odchod do jiné profese, **téměř polovina absolventů odchází za lepšími finančními a pracovními podmínkami**. Finanční důvod a sice nespokojenost s výší platu uvádí 27 % absolventů, nevyhovující pracovní podmínky jsou hlavním důvodem odchodu pro 21 % vyučených s maturitou. Následuje nezáměr o práci v oboru (jako hlavní důvod jej uvedlo 22 % osob, které nepůsobí v oboru). Nezanedbatelné části se nepodařilo získat v oboru vhodné pracovní uplatnění, přičemž v pozadí může být nezáměr zaměstnavatelů o absolventy s daným oborem vzdělání. Tento důvod odchodu uvádí 19 % absolventů. Pokud se podíváme na odpovědi, v nichž respondenti mohli zaškrtnout všechny jim vyhovující varianty, vidíme, že i zde je nejčastějším důvodem odchodu mimo obor „nízký plat v oboru“, který jako jednu z příčin uvedla téměř polovina nespokojených osob (48%)

▪ Do jakých profesí absolventi odcházejí?

Jen nízké procento (7 %) uvedlo, že hlavním důvodem změny profese bylo studium jiného oboru nebo rekvalifikace, a proto je možné předpokládat, že většina z nich pracuje v oborech, které speciální kvalifikaci a konkrétní odborné znalosti nevyžadují. Šetření ukázalo, že spektrum profesí, ve kterých se absolventi uplatňují mimo svoji profesi je velmi široké.

Z výsledků nevyplývá, že by odliv z jednotlivých sledovaných oborů směřoval do konkrétních oborů, že by bylo například možné odhalit oblasti, ve kterých se uplatňují například elektrotechnici nebo absolventi obchodních akademií. Na druhou stranu alespoň částečně lze zjistit a vymezit obory, ve kterých se absolventi mimo své obory uplatňují. Poměrně často nacházejí zaměstnání jako řidiči (autobusu, MHD) v oblasti bezpečnosti (bezpečnostní agentura, strážník) nebo vykonávají montážní činnost. Část z nich nachází uplatnění ve službách, například poskytují ubytovací služby, finanční poradenství. Objevuje se i oblast péče o kvalitu, distribuce zboží, dispečeri.

V některých případech se tedy jedná o profese, ve kterých je nedostatek pracovníků – řidiči nebo strážníci. Dále je to oblast služeb nebo komunikace. (Přehled profesí, do kterých absolventi pracující mimo svůj obor odcházejí, je uveden v příloze.)

2.7 Současná pracovní aktivita, pracovní postavení a uplatnění absolventů v zaměstnání

Zkušenost s pracovní aktivitou trvalejšího rázu (mimo krátkodobě brigády) získalo v době realizace šetření přibližně 59 % absolventů, zatímco 34 % absolventů maturitních oborů SOU je v pozici studujících dosud.

▪ Obtíže při hledání zaměstnání

Hodnocení získání prvního zaměstnání je poměrně pozitivní, neboť ve skupině absolventů, kteří již začali pracovat (268 resp.), získalo 43 % vyučených s maturitou své první zaměstnání snadno a dalších 31 % spíše snadno. Menší potíže mělo podle svého vyjádření asi 16 % z nich, zatímco značné potíže uvádí 10 % absolventů maturitních oborů SOU. Celkem mělo problémy se získáním zaměstnání asi 26 % pracujících.

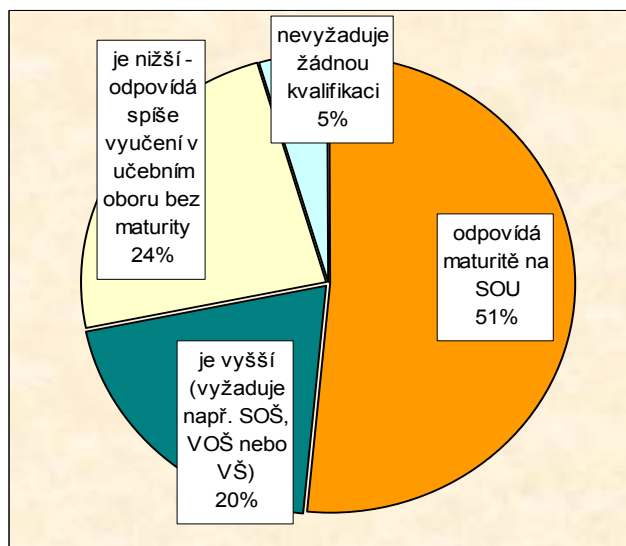
▪ Současná pracovní pozice těch, kdo pracují

Podíváme-li se na současnou pracovní pozici pracujících absolventů učebních oborů s maturitou, zjišťujeme, že nadpoloviční většina využívá získané vzdělání, **více než 50% jich je zařazeno na vzdělanostně a kvalifikačně odpovídající pracovní místo**. Další polovina se poměrně vyrovnaně štěpí na skupinu těch, kdo pracují jak na kvalifikačně vyšších, tak kvalifikačně nižších stupních (pokud do této kategorie nezařazujeme pracovní pozice bez kvalifikace, které uvedlo 5% pracujících absolventů). **Na vyšších pozicích**

působí 20 % pracujících absolventů, na pracovních místech s o stupeň nižší vyžadovanou kvalifikací je jich o něco více (24%).

Z hlediska postavení ve struktuře firmy, necelých 30% uvedlo, že mají podřízené pracovníky, statisticky významně častěji jsou to ti, kdo pracují na pozici vyžadující vyšší vzdělání, zatímco 71% žádné pracovníky neřídí..

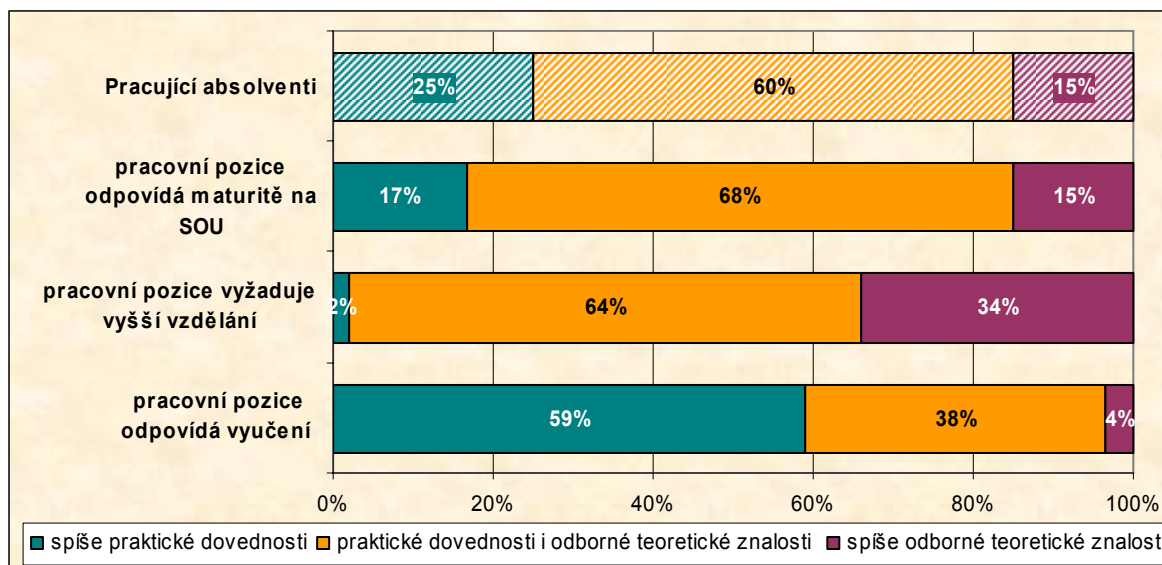
Obrázek 2.11: Současná pracovní pozice pracujících absolventů maturitních oborů SOU (v % odpovědí těch, kdo pracují, N=243)

Většina ekonomicky aktivních absolventů využívá kombinaci praktických dovedností, získaných praktickým výcvikem, a teoretických znalostí (60%). Druhá v pořadí, avšak výrazně menší je skupina těch, kteří využívají převážně praktické dovednosti (25%). A nejmenší skupinu tvoří absolventi, kteří ve své práci potřebují spíše odborné teoretické znalosti (15%). Absolventi, kteří pracují na pozici odpovídající úrovni získaného vzdělání využívají většinou jak praktické dovednosti, tak i teoretické znalosti. Na pracovních pozicích, přesahujících dosaženou úroveň vzdělání absolventi více využívají odborných

teoretických znalostí a to na úkor pouze praktických dovedností, které na výkon dané pozice již evidentně nestačí. Naopak u nižších pracovních pozic plně postačí v téměř 60% praktické dovednosti získané odborným výcvikem.

Obrázek 2.12: Využití praktických dovedností a odborných teoretických znalostí na různých pracovních pozicích (% odpovědí těch, kdo pracují, N=234)

Co se týká konkrétního pracovního prostředí, největší podíl pracujících absolventů maturitních oborů SOU působí převážně v dílně, přímo v provozu (40%). Dalších 23 % pracuje v dílně i v kanceláři. Pouze 18 % působí převážně v kanceláři, zpravidla jsou to ti, kteří pracují na vzdělanostně vyšší pozici. Ti absolventi maturitních oborů SOU, kteří jsou zařazeni na pracovní místa odpovídající maturitě na SOU, pracují převážně ve smíšeném částečně provozním, částečně kancelářském prostředí (68 % ze skupiny s tímto pracovním

zařazením) podobně jako ti, kteří uvedli, že mají podřízené pracovníky. Pochopitelně je patrná i opačná tendence a ti, kteří působí na nižším kvalifikačním stupni, se nacházejí významně častěji převážně v dílenském provozu.

Zjištěné výsledky ukazují, že většina vyučených s maturitou, kteří nepokračují v terciárním vzdělávání se uplatňuje převážně nebo alespoň částečně přímo v provozu nebo v dílně. Pouze asi 18 %⁶ získává pracovní místo v kanceláři, zpravidla v souvislosti se získáním lepší nebo řídicí pracovní pozice.

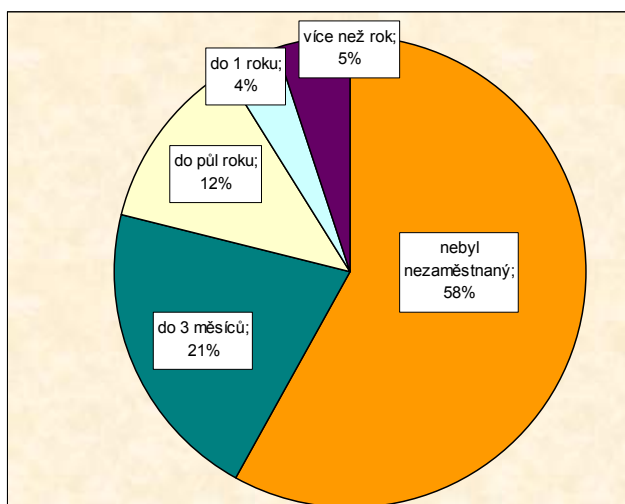
Tabulka 2.3: Kde pracují absolventi maturitních oborů SOU? (v % odpovědí těch, kdo pracují, N=243)

Kde konkrétně pracujete?	odpovědi v %, N=243
převážně v dílně, v provozu	40 %
v provozu i v kanceláři	23 %
převážně v kanceláři	18 %
jinde	19 %

▪ **Nezaměstnanost absolventů maturitních oborů SOU při vstupu na trh práce**

Bezprostředně po ukončení studia se ocitlo v pozici nezaměstnaných kolem 17% respondentů, ale jejich počet klesl v dalším období na současná necelá 3%. Odlišné údaje však získáme z odpovědí na jinou otázku, zjišťující délku případné nezaměstnanosti. V tomto bodě se ke zkušenosti s nezaměstnaností hlásí až 38 % absolventů, z toho přibližně polovina pouze ke krátkodobé, nepřesahující 3 měsíce. Počty osob, uvádějících zkušenost s nezaměstnaností, postupně klesají s rostoucí délkou nezaměstnanosti.

Obrázek 2.13: Zkušenost s nezaměstnaností podle dotazu na její délku (% odpovědí celého souboru, N=234)

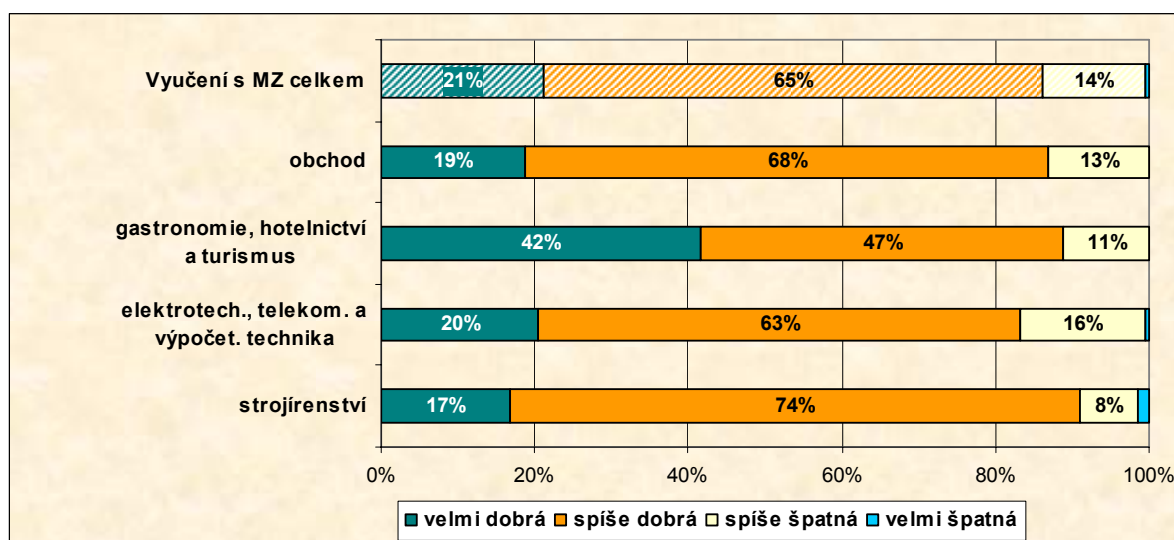
⁶ Jedná se o procento ze sledovaného vzorku, které může být nadhodnoceno, protože úspěšnější absolventi projevují větší tendenci odpovídat na dotazníkové šetření.

3. Situace absolventů vybraných skupin oborů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem (maturitních oborů SOU)

3.1 Hodnocení celkové úrovně získaného vzdělání podle skupin oborů

Z hlediska celkového hodnocení získané úrovně vzdělání najdeme mezi jednotlivými skupinami oborů poměrně značné rozdíly. **Nejvíce pozitivně hodnotí školní přípravu v maturitních oborech SOU absolventi oborů skupiny 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus.** Absolventi ostatních tří skupin oborů (obchodních, strojírenských a elektrotechnických) nejčastěji volí odpověď, že celková úroveň byla „spíše dobrá“, což nadále reprezentuje pozitivní hodnocení a dokumentuje celkovou spokojenost. **Největší podíl nespokojených s celkovou úrovní přípravy je v elektrotechnických oborech.**

Obrázek 3.1: Hodnocení celkové úrovně školní přípravy v maturitních oborech SOU (odpovědi v % podle skupin oborů)

Zaměříme-li se podrobněji na hodnocení jednotlivých kompetencí u sledovaných skupin oborů, jak je ukazuje tabulka 3.1., je zřejmé, že v některých skupinách oborů dochází v hodnocení k výraznějším propadům. Toto srovnání umožňuje odhalit slabé a silné stránky výuky v jednotlivých skupinách oborů.

V podstatě ve všech skupinách oborů jsou pozitivně hodnoceny odborné teoretické i praktické znalosti. Naopak nejslabším místem podobně u absolventů ostatních typů středních škol jsou jazykové znalosti, a to zejména u technických oborů.

Ve skupině oborů 23 Strojírenství jsou jako nadprůměrné hodnoceny odborné praktické znalosti i teoretické znalosti. Velmi nízká je zde spokojenost se získanými jazykovými znalostmi, které hodnotí pozitivně jen 39 % absolventů strojírenských oborů. Ve srovnání s ostatními skupinami oborů se projevuje jisté zaostávání ve výuce a nácviku komunikačních dovedností, které se stávají ve strojírenství spíše novou kompetencí.

Ve skupině oborů 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika se hodnocení většiny sledovaných kompetencí pohybuje lehce pod průměrem. Slabším místem výuky jsou podobně jako u strojařů především jazykové znalosti, se kterými je spokojeno jen 35 % absolventů, což je nejméně ze sledovaných oborů.. Podobně je i v této technicky zaměřené skupině oborů nižší úroveň komunikačních dovedností. (62 % spokojených). Naopak nadprůměrnou spokojenost uvádějí tito absolventi s dovednostmi práce s výpočetní technikou (80 %).

Ve skupině oborů **65 Gastronomie, hotelnictví a turismu, kde je celkové hodnocení nejlepší**, najdeme vysoké hodnocení všeobecných znalostí a rozhledu, stejně jako odborných teoretických znalostí, k nimž se pozitivně vyjadřuje naprostá většina - 97% těchto absolventů. Nadprůměrná je u této skupiny oborů spokojenost s úrovní jazykových dovedností (50% spokojených), schopností komunikace (81 % spokojených) a schopnosti samostatného rozhodování (86 % pozitivních odpovědí). Naopak výrazný deficit pociťují v dovednostech práce s výpočetní technikou, se kterými je spokojena jen mírně nadpoloviční většina (58 %).

Ve skupině oborů **66 Obchod** jsou získané výsledky v souladu s průměrnými, takže tradiční je vysoká spokojenost s úrovní odborných teoretických znalostí i odborných praktických znalostí (92 % a 83 %). Lehce nadprůměrně je hodnocena schopnost komunikace a rovněž hodnocení výuky cizím jazykům je lepší alespoň ve srovnání s technickými obory.

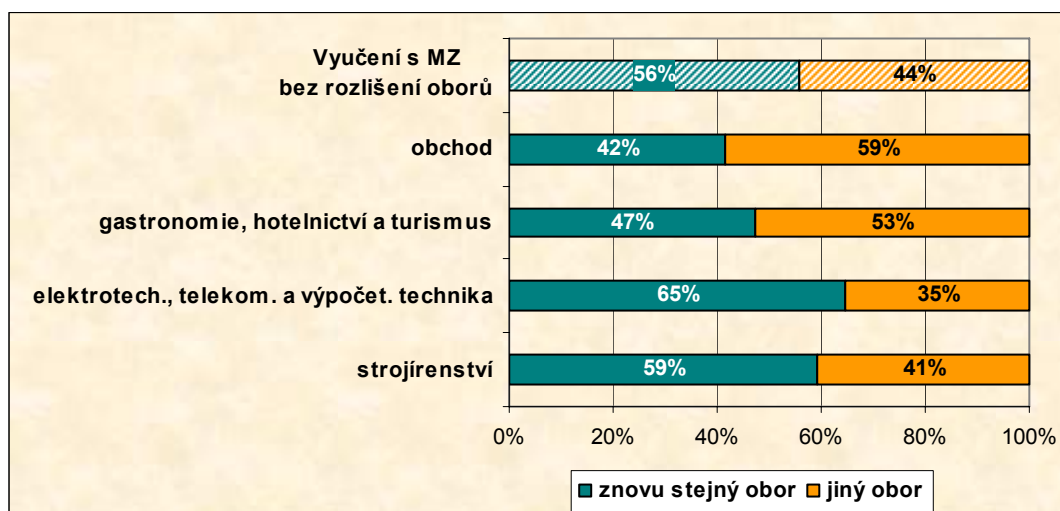
Tabulka 3.1: Spokojenost se získanými kompetencemi podle oborů (v % kladných odpovědí)

	Strojírnoství	Elektrotechnika	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Obchod	Celkem - bez rozlišení oborů
Všeobecných znalostí a rozhledu	70%	67%	89%	68%	70%
Odborných teoretických znalostí	88%	86% ↓	97%	92%	89%
Odborných praktických znalostí	91%	80%	89%	83%	84%
Jazykových znalostí	39%	35% ↓	50%	42%	39%
Dovedností práce s PC	76%	80%	58% ↓	71%	75%
Schopnosti komunikace	61% ↓	62%	81%	75%	67%
Samostatné rozhodování	73%	73%	86%	70%	73%

3.2 Opakovaná volba studijního oboru a typu školy

Stejně jako jsme zaznamenali jisté rozdíly v hodnocení celkové úrovně studia i jednotlivých kompetencí mezi skupinami oborů, i otázka, mapující identifikaci s volbou oboru, přináší diferencované odpovědi.

Obrázek 3.2: Jaký obor by absolventi maturitních oborů SOU zvolili při možnosti zopakovat svoji studijní volbu? (odpovědi v % podle skupin oborů)

Překvapivé může být, že přes nejlepší hodnocení celkové úrovně získaného vzdělání absolventy oborů skupiny **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus**, více než polovina z nich (53 %) by si při opakované volbě vybrala jiný obor. Ještě o něco více odstředivé tendence mají absolventi oborů skupiny **66 Obchod**, kde by se pro jiný obor rozhodlo dokonce 59 % z nich.

Naopak absolventi technických oborů jsou se svým oborem poměrně spokojeni. Nejspokojenější jsou s původní studijní volbou **elektrotechnici**, z nichž by si 66 % zvolilo stejný obor. Za nimi hned následují absolventi **strojírenských oborů**, z nichž přibližně 60% by se rozhodlo stejně.

Bereme-li v úvahu oba aspekty volby, tedy jak obor, tak typ vzdělání, pak u technických oborů – strojírenských i elektrotechnických by asi polovina zopakovala svoji volbu oboru i typu školy. U strojírenských oborů by dalších 25 % volilo SOŠ, přitom 17 % z této skupiny by změnilo oborové zaměření. Jen 3 % by studovala gymnázium. Stejně tak polovina absolventů **elektrotechnických oborů** by zopakovala kompletně svou volbu.

Ti, kteří by změnilo svoji volbu by častěji směřovali rovnou na SOŠ (30 %). U absolventů oborů skupiny **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** je podíl těch, kteří by si zvolil stejný obor i školu podstatně nižší – jen 38 %. To je zajímavé vzhledem k vysoké spokojenosti se získanými znalostmi a dovednostmi. Problémem je zejména obor, který by změnila polovina z nich, přitom 22 % by studovalo jiný maturitní obor na SOU a 28 % by si vybralo jiný obor na SOŠ. Je zde rovněž nejpočetnější skupina zájemců o gymnázium.

Tabulka 3.2: Identifikace s profesní volbou z hlediska obou aspektů podle oborů (v % kladných odpovědí)⁷

	Strojírnoství	Elektrotechnika	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Obchod
Stejný maturitní obor SOU	50%	49%	38%	30% ↓
Jiný maturitní obor SOU	22%	13%	22%	13%
Stejný obor na SOŠ	8%	13%	3%	12%
Jiný obor na SOŠ	17%	17%	28%	39%
Gymnázium	3%	6%	9%	7%
Vyučení bez maturity – jiný obor	0	3%	0	0

U absolventů skupiny oborů **66 Obchod** pozorujeme nejslabší identifikaci s profesní volbou (pouze 30 %) a pochopitelně nejsilnější tendenci k jiné volbě, a to nejčastěji k oborům SOŠ s jinou oborovou specializací, kterou by zvolilo skoro 40 % absolventů.

▪ **Důvody pro volbu jiného studijního oboru nebo školy**

Důvody nespokojenosti části absolventů se studovaným oborem spadají do tří hlavních kategorií. Jsou to za prvé nezáměr o obor, za druhé nespokojenost se studiem a jeho úrovní a do třetí skupiny spadá rozčarování spojené s problematickým uplatněním na trhu práce.

Podívejme se nejprve na důvody pro volbu jiného studijního oboru u těch skupin oborů, kde je vztah absolventů k oboru nejproblematičtější. **Mezi absolventy skupiny oborů 66 Obchod jich více než polovina uvedla, že obor vlastně nikdy nechtěli studovat.** Na

⁷ Mírné rozdíly v procentuálních podílech jsou způsobeny různým počtem chybějících odpovědí u různých proměnných, což ovlivňuje základ především u třídění 2. stupně. Podtržené číslo udává nejlepší hodnotu v řádku, šipka směřující dolů znázorňuje naopak nejnižší hodnotu, to znamená nejnižší spokojenost.

dalším místě se uplatňuje výhrada k nízkým výdělkům (38% z těch, kdo by si vybrali jiný obor než obchod) a problematické uplatnění na trhu práce (obtížné hledání zaměstnání, neperspektivní obor). Je zde ale poměrně malá skupina těch, kteří zájem o obor ztratili až v průběhu studia.

Nejsilnější výhrady k platovým poměrům zazněly u absolventů **gastronomických oborů, kde více než 50% z těch, kdo by si vybrali nyní jiný obor, je nespokojených kvůli nízkým výdělkům.** Naproti tomu vyhlídky na uplatnění na trhu práce i perspektivnost oboru nebyly vnímány jako problém. Je zde rovněž daleko menší podíl těch, kteří si obor původně nevybrali (pouze 21 % nespokojených).

Tabulka 3.3: Důvody pro volbu jiného studijního oboru v rozdělení podle skupin oborů

	Strojírenství	Elektrotechnika	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Obchod	Celkem
Celkové % absolventů, kteří by zvolili jiný obor	41%	35%↓	53%	59%	44%
Důvody v % - možnost volit více důvodů současně					
Obor nechtěl studovat	47%	24%↓	21%↓	51%	37%
Obor mě přestal zajímat	37%	32%	26%	14% ↓	26%
Obor neumožňuje dobrý výdělek	3% ↓	32%	53%	38%	32%
V oboru se obtížně hledá zaměstnání	3% ↓	29%	16%	27%	23%
Neperspektivní obor	7% ↓	18%	16%	27%	19%
Nízká úroveň přípravy oboru	7% ↓	22%	16%	19%	18%
Obor byl příliš náročný	3%	4%			2%

Jiná situace se jeví u technických oborů. Mezi nespokojenými absolventy **strojírenství** je téměř polovina těch, kteří daný obor nechtěli původně studovat (47 %) a patrně další významná část, dosahující 37 % ztratila zájem v průběhu studia. Klíčovým důvodem případné změny oboru u nespokojených absolventů strojírenských oborů je tedy nezájem o problematiku. Nedostatek zájmu a tudíž frustraci při uspokojování osobních a psychických potřeb při realizaci pracovního výkonu nedokáže kompenzovat ani pozitivní hodnocení možností uplatnění na trhu, neboť pouze v malých číslích (kolem 3 %) byly jako důvody změny oboru uváděny nízké příjmy, neperspektivnost oboru, či obtíže s hledáním zaměstnáním. Absolventi strojírenských oborů se rovněž cítí být dobře kvalifikováni, neboť jen výjimečně uváděli jako důvod změny oboru nízkou úroveň přípravy (7%).

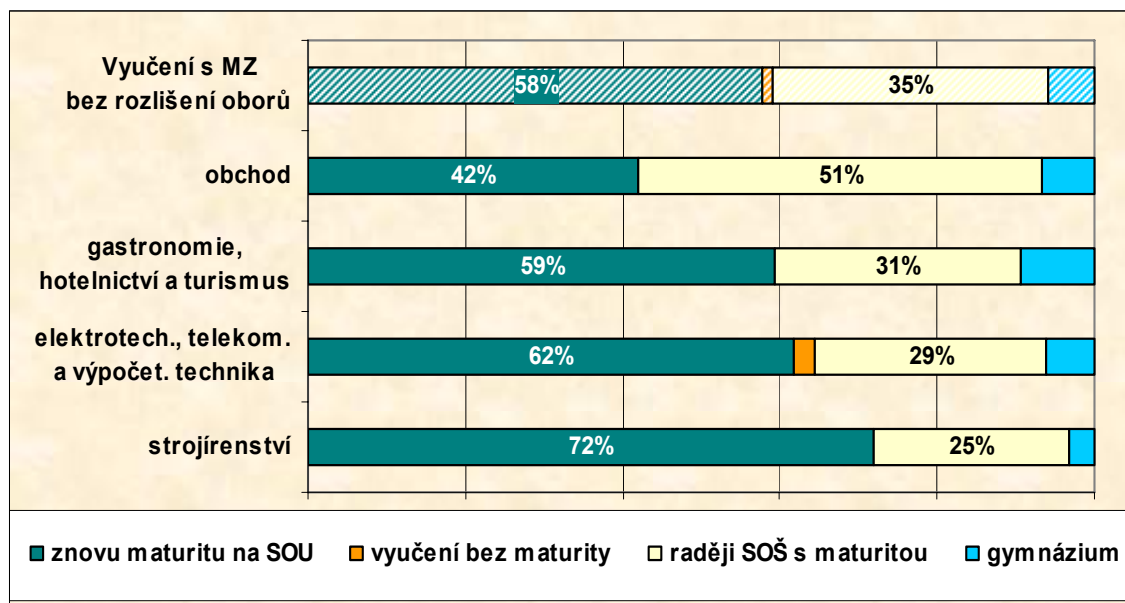
Mezi absolventy **elektrotechnických oborů** se naproti tomu již projevuje rostoucí konkurence a patrně nerovnováha mezi poptávkou a nabídkou takto kvalifikované pracovní síly, neboť zde nejsilněji ze všech oborů zaznívalo, že jedním z důvodů změny oboru jsou obtíže spojené s hledáním zaměstnání (29% nespokojených absolventů elektrotechnických maturitních oborů SOU). Elektrotechnici rovněž byli nespokojeni s vyšší výdělkem (32 %) a nejsilněji zde zaznívaly **kritické výhrady k nízké úrovni přípravy v oboru (22 %)**. Naopak je zde relativně vysoký původní zájem o obor (pouze 24% z této skupiny nechtělo obor studovat). Avšak ne nepodstatná skupina ztratila zájem v průběhu studia (32%).

Problémy spojené s přílišnou náročností studia zazněly jen marginálně a vyskytly se v nízkých číslích pouze u technických oborů.

Podíváme-li se na druhý aspekt volby a sice na otázku, **jakému typu vzdělání by absolventi dali přednost, zjišťujeme, že téměř 58 % dotázaných je se svou původní**

volbou spokojeno, mezi nimi relativně více absolventi strojírenských učebních oborů s maturitou (72 %) a naopak nejméně absolventi oborů skupiny 66 Obchod (42 %), kteří by raději volili střední odbornou školu s maturitou (51 %). Jedinou skupinou oborů, kde někteří projevíli byt v zanedbatelném počtu zájem o nižší stupeň vzdělání, byla 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika.

Obrázek 3.3: Jaký typ vzdělání by absolventi maturitních oborů SOU zvolili při možnosti zopakovat svoji studijní volbu? (odpovědi v % podle skupin oborů)

Podíváme-li se na důvody, které by je k tomu vedly, vidíme, že je to nejčastěji **špatná příprava na VŠ**, a hned na druhém místě u některých skupin oborů nespokojenost s přípravou na vstup do praxe (gastronomie) nebo nízká úroveň vzdělání (elektrotechnika, obchod). U strojírenských oborů mnozí volili jiný důvod, mezi kterými jsme vesměs našli „nezájem o obor“, který je zahrnut v kategorii jiný důvod.

Tabulka 3.4: Důvody pro volbu jiného typu vzdělání v rozdělení podle skupin oborů

Důvody v % - možnost volit více důvodů současně	Strojírenství	Elektrotechnika	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Obchod	Celý soubor
Nízká úroveň vzdělání	15 %	35 %	20 %	36 %	31 %
Studium bylo příliš náročné	0	2 %	0	0	0,6 %
Špatná příprava na VŠ	70 %	74 %	60 %	71 %	71 %
Špatná příprava pro vstup do praxe	10 %	24 %	33 %	32 %	26 %
Jiný důvod	25 %	8 %	13 %	5 %	9 %

3.3 Realizace studijních a pracovních plánů podle skupin oborů

Naplnění vzdělávacích aspirací

Porovnáme-li další studijní aktivity podle skupin oborů, ukazují se mezi sledovanými skupinami výrazné odlišnosti. Jak jsme již uvedli v předchozím textu, necelých 59 % z našeho vzorku absolventů projevilo zájem o terciární vzdělávání a přibližně 52 % se jich úspěšně na některý typ dalšího studia dostalo. Tento údaj je vzhledem k tomu, že častěji

odpovídali úspěšnější absolventi nadhodnocen.⁸ Následující procentní údaje je proto třeba chápat pouze jako orientační srovnání studijního zájmu absolventů vybraných oborů.

Největší zájem o pokračování v denním studiu projevovali absolventi elektrotechnických oborů. Z nich v rámci našeho vzorku studovalo po maturitě v některé formě studia 60 % absolventů, převážně v denním studiu (54%) a 6 % jako studium při zaměstnání. Relativně vysoké procento studium nedokončilo - celkem 16 % absolventů elektrotechnických oborů.

V ostatních oborech byl zájem o pokračování v terciárním vzdělávání podstatně nižší. U absolventů skupiny oborů **obchod** denní studium zahájilo 44 % absolventů tohoto oboru a dalších 6 % absolventů bylo přijato do studia při zaměstnání. Ve srovnání s technickými obory projevovali častěji zájem o studium na vyšších odborných školách, kam bylo přijato více než polovina těch, kdo pokračovali v dalším studiu (53 %). V menší míře se hlásili na vysoké školy (kolem 20% absolventů) a asi 5 % pokračovalo v pomaturitním jazykovém studiu. Téměř 12% těchto absolventů se na další studium hlásilo neúspěšně, což vypovídá o vyšší mezioborové neúspěšnosti v přijímacím řízení a dalších 7% studium po čase vzdalo.

Tabulka 3.5: Zájem a úspěšnost ve studiu po maturitě v rozdělení podle skupin oborů

Chtěl/a jste po maturitě studovat?	Jak jste pokračoval/a?	Strojirenství	Elektrotechnika	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Obchod	Celkem
Neměl/a zájem		64%	34%	51%	39%	42%
přihlásil se do denního studia a byl přijat		35%	54%	40%	44%	47%
z toho:	ještě studuje	24%	41%	28%	35%	35%
	dokončil	1%	1%	6%	2%	2%
	zanechal	10%	12%	6%	7%	10%
přihlásil se do denního studia a nebyl přijat		2%	5%	6%	9%	5%
přihlásil se ke studiu při zaměstnání a byl přijat		0	6%	3%	5%	5%
z toho:	ještě studuje		2% ⁹	3%	5%	3%
	zanechal		4%	0%	0%	2%
přihlásil se ke studiu při zaměstnání a nebyl přijat		0%	2%	0%	3%	2%
Celkový součet		100% ¹⁰	100%	100%	100%	100%

V oborech skupiny **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** se soubor absolventů dělí na dvě poloviny, z nichž ta nepatrně větší nemá zájem se dále vzdělávat (51%). 43%

⁸ Ve skutečnosti je podíl těch, kteří byli přijati ke studiu na vysoké školy asi 25 %, na VOŠ pak asi 12 % absolventů maturitních oborů SOU - Kleřhová, M. – Vojtěch, J.: Přejchod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání. Praha, NÚOV 2006, 67 stran.

⁹ Vzhledem k tomu, že soubor 402 absolventů je v této tabulce členěn podle mnoha znaků, jsou výsledné absolutní četnosti, jež jsou základem procentuálního vyjádření, leckdy velmi nízké. 2% v této skupině a 3% ve vedlejší představují 1 vždy respondenta. Do celkové tabulky není zahrnut 1 respondent z oboru elektrotechnika, který studium při zaměstnání úspěšně dokončil.

¹⁰ Vzhledem k zaokrouhlování desetinných čísel dosahuje v tomto sloupci a v celkovém sloupci součet procent hodnoty 101%.

absolventů se úspěšně dostalo na další studium (40% na denní a 3% na dálkové). Mezi absolventy této skupiny oboru bylo asi 6 % neúspěšných adeptů o další denní studium. I zde je pozorován větší zájem o vysokoškolské studium, než o vyšší odborné školy.

Nejnižší studijní ambice najdeme u absolventů **strojírenských oborů**. Zde byl celkový podíl těch, kteří pokračovali v denním studiu, pouze asi třetinový. Největší počet zájemců byl i v této skupiny o vysoké školy. Téměř všichni, kteří se ke studiu přihlásili, byli přijati, asi 10 % ale studia zanechalo.

Jak je zřejmé z následující tabulky, směřovali zájemci o další studium z elektrotechniky, strojírenství a gastronomie, hotelnictví a turismu na vysoké školy. Jedinou výjimkou, kde převažoval zájem o studium na VOŠ, byli absolventi skupiny oborů obchod.

Tabulka 3.6: Pokračování ve studiu po maturitě v rámci jednotlivých oborů – podíly z těch, kdo zahájili pomaturitní studium¹¹

Typ školy	Strojírenství	Elektrotechnika	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Obchod	Celkem ti, kdo pokračují dál ve studiu
VOŠ	13% ↓	13% ↓	20%	53%	23%
VŠ	83%	82%	67%	36% ↓	70%
Jazykové školy	0	2%	7%	9%	4%
Jiné (rekvalifikace, studium v zahraničí, SOŠ)	4%	2%	7%	2%	3%
Ti, kdo v uvedených oborech pokračují ve studiu	100%	100%	100%	100%	100%

▪ **Pracovní aktivita po ukončení studia v maturitním oboru SOU**

Mezi absolventy různých oborů pozorujeme odlišné tendence po ukončení učebního oboru s maturitou. Podíváme-li se na celý soubor, zjišťujeme, že podíly těch, kdo nastupují bezprostředně po maturitě do práce (či podnikají nebo pracují v rodinné firmě) a těch, kdo pokračují ve studiu či se dostávají do jiné sociální situace (nezaměstnaný, mateřská dovolená), jsou poměrně vyrovnané (51%:49%).

Tabulka 3.7: Pracovní aktivita absolventů po ukončení studia na SOU

Ekonomicky aktivní absolventi	Po ukončení školy	V současnosti
Obor studia SOU		
Strojírenství	68%	75%
Elektrotechnika	49%	58%
Gastronomie, hotelnictví a turismus	52%	65%
Obchod	45%	49%
Celkem bez rozlišení oborů	51%	59%

Nejpřímější cesta do praxe vedla u absolventů **strojírenských oborů**, z nichž 68 % začalo po ukončení studia pracovat. U ostatních oborů zahájila bezprostředně po ukončení studia pracovní činnost asi polovina absolventů.

¹¹ Podtržené hodnoty ukazují nejvyšší hodnotu v řádku, nejnižší hodnotu naopak znázorňuje šipka směřující dolů.

V současné době, to znamená s odstupem 3. let již v praxi působí téměř 60 % všech absolventů sledovaných oborů, největší podíl pracujících je ve strojírenských oborech, případně v oborech gastronomie, hotelnictví a turismus.

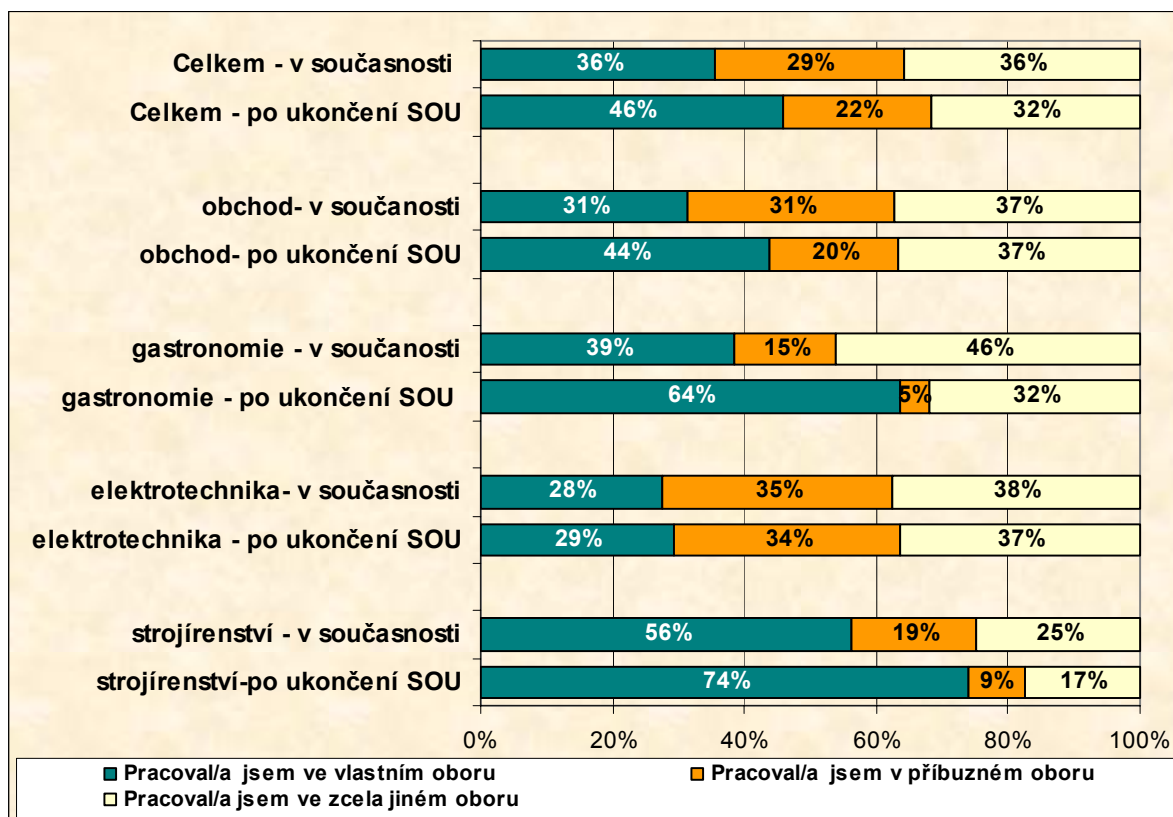
3.4 Odchody absolventů za prací do jiných oborů

Z celkových výsledků vyplývá, že **3 roky od maturity pracuje ve svém vlastním oboru asi 36 % absolventů**, přičemž od doby ukončení studia zde pozorujeme úbytek asi 10 %. **Dalších asi 29 % pracuje v současnosti oboru příbuzném. Zbývajících 35 % se tedy realizuje v jiném oboru, který se studovaným oborem nespojuje.**

Mezi jednotlivými skupinami oborů pozorujeme poměrně značné rozdíly ve vztahu k profesi a setrvání v ní. **Nejpříznivější situace je u strojírenských oborů**, kde po ukončení studia zahájilo pracovní dráhu ve svém oboru asi 74 % absolventů a i přes značný odliv působí v současnosti v oboru 56 % vyučených strojařů s maturitou a dalších 19 % je zaměstnáno v oboru příbuzném. Absolventi nacházejí na trhu práce uplatnění snadno, zřejmě i dobře placenou, pro odchod za prací do jiného oboru jsou dva dominantní důvody, a sice nevyhovující pracovní podmínky a nezájem o práci v oboru.

V oborech **gastronomických byl zájem o práci v oboru po ukončení studia rovněž vysoký - 64 %**). Sledujeme zde ale markantní odliv a nárůst uplatnění mimo obor, kdy téměř polovina absolventů oborů **gastronomie, hotelnictví a turismus** působí v současnosti ve zcela jiném oboru (Montáž, skladník, řidička tramvaje, práce s plasty, finanční poradenství, výroba polovodiče, policista, prodavač, osobní ochrana). Příčinou je rozhodně nespokojenost s nízkým platem, která jasně převažuje.

Obrázek 3.4. Porovnání uplatnění v oboru v období po ukončení studia a v současnosti (odpovědi v % - pouze za absolventy maturitních oborů SOU, kteří začali pracovat, N=205 a 234)

Nejvyšší stabilitu sledujeme u absolventů **elektrotechnických** maturitních oborů SOU, neboť zde ve vlastním oboru působilo po ukončení SOU sice jen asi 29 % absolventů, ale jejich podíl se v časovém období do současnosti snížil jen nepatrně (-1,5 %). Z hlediska

důvodů pro odchod do popředí vystupuje spíše konkurence dalších uchazečů a obtíže spojené se sháněním práce.

Naproti tomu absolventi oborů **obchod byly hodnoty vyjadřující uplatnění v oboru** na počátku vyšší, 44 % jich pracovalo v oboru, který vystudovali, ale postupem času se tento podíl snížil na 31 % a nastal odliv těchto osob do oborů příbuzných (+ 12 %). Primárním důvodem změny je skutečnost, že absolvent nesehnal ve vystudovaném oboru práci. Později se projevuje nespokojenost s výší výdělků a nezájem o práci v oboru.

▪ Důvody pro odchod do jiného oboru

Sledujeme-li odchody absolventů za prací do jiného oboru, tak podstatné je především to, zda jsou podmíněny spíše nespokojeností a nezájmem absolventů v oboru pracovat nebo zda jsou způsobeny strukturálním nesouladem na trhu práce, kdy počet absolventů určitého oboru významně převyšuje nabídku pracovních míst, a ti jsou nuceni hledat si práci v jiném oboru. Jak již bylo uvedeno v předchozím textu, určitý problém se získáním zaměstnání ve vystudovaném oboru se objevuje nejvíce u oborů skupiny 66 Obchod a rovněž i v elektrotechnických oborech. Naopak nespokojenost s podmínkami v zaměstnání najdeme častěji ve strojírenských oborech, kde se jedná především o špatné pracovní podmínky a v gastronomických oborech, kde nespokojenost souvisí s nízkými platy. Podrobně jsou tyto důvody uvedeny v tabulce.

Tabulka 3.8: Nejdůležitější důvod pro práci v jiném oboru (% těch, kdo změnili obor, celkově N=113)

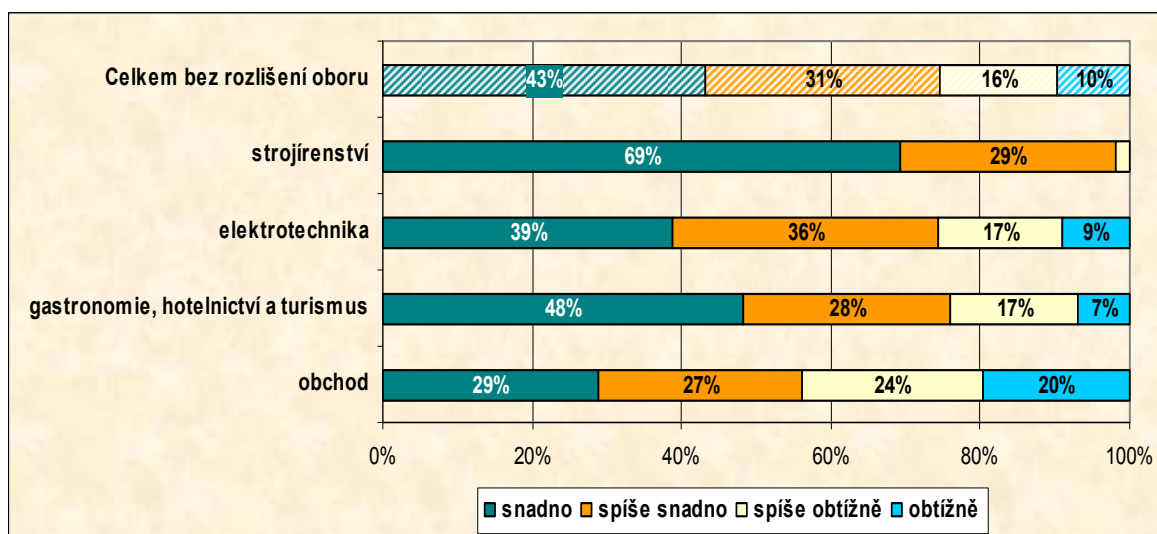
	Strojírnický	Elektrotechnika	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Obchod	Celkem bez rozlišení oborů
Nízký plat	21%	20%	36%	27%	24%
Pracovní podmínky	37%	18%	21%	13% ↓	20%
Nesehnal/a práci v oboru	5% ↓	26%	7% ↓	30%	21%
Neměl/a o práci v oboru zájem	32%	24%	14% ↓	23%	24%
Vystudoval/a jiný obor			14%	3%	3%
Jiný důvod	5%	12%	7%	3%	8%
Celkový součet	100%	100%	100%	100%	100%

3.5 Současná pracovní aktivita, pracovní postavení a uplatnění absolventů v zaměstnání

▪ Získání prvního zaměstnání

Poměrně výrazné odlišnosti najdeme v tom, jak snadno absolventi jednotlivých skupin oborů nacházejí zaměstnání. Mimořádně dobře **se na trhu práce uplatňují absolventi strojírenských učebních oborů s maturitou, z nichž téměř všichni našli zaměstnání bez potíží a 98 % uvedlo, že zaměstnání získali snadno nebo spíše snadno. Poměrně dobré výsledky** nacházíme u **elektrotechnických oborů** a absolventů oborů **gastronomie, hotelnictví a turismu**, kde více než 70 % nachází své první zaměstnání snadno nebo spíše snadno. Avšak v obou případech se již objevuje asi čtvrtina uchazečů o zaměstnání v těchto dvou oborech, kteří zažili určité problémy. Výrazně obtížněji sháněli své první zaměstnání absolventi oborů obchodních, kde se 44 % potýkalo s obtížemi, z toho 20 % uvedlo, že se značně.

Obrázek 3.5: Jak absolventi maturitních oborů SOU získali své první zaměstnání? (odpovědi v % podle skupin oborů u těch, kteří již měli první zaměstnání, N=268)

▪ **Obtíže absolventů s nezaměstnaností a vstupem na trh práce**

Absolventi představují na trhu práce specifickou skupinu, která má na jedné straně nedostatek praktických zkušeností a pracovních návyků, na straně druhé je většinou poměrně flexibilní a často je lépe než starší generace vybavena počítačovými a jazykovými dovednostmi. Z důvodu nedostatečné praxe se absolventi při vstupu na trh práce potýkají s vyšší mírou nezaměstnanosti, ta pak během několika let postupně klesá a vyrovnává se s ostatní populací.

Podíváme-li se na obtíže s nezaměstnaností z perspektivy jednotlivých oborů, zjišťujeme určité rozdíly mezi obory. Jak ukazuje tab. 3.9., zkušenost s nezaměstnaností byla relativně vyšší u absolventů **oborů skupin 66 Obchod a 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** kde dosahovala 50% a 49%, přičemž určitý náznak dlouhodobější nezaměstnanosti byl pouze u absolventů skupiny **66 Obchod**. Naopak nejmenší četnost jsme zaznamenali u absolventů skupiny **23 Strojírenství (29%)**. Při interpretaci je však nutno přihlížet k nízkým četnostem, které mohou celkovou statistiku zkreslovat a tyto údaje chápat jako orientační.

Tab. 3.9: Zkušenost s nezaměstnaností (podle dotazu na délku nezaměstnanosti)

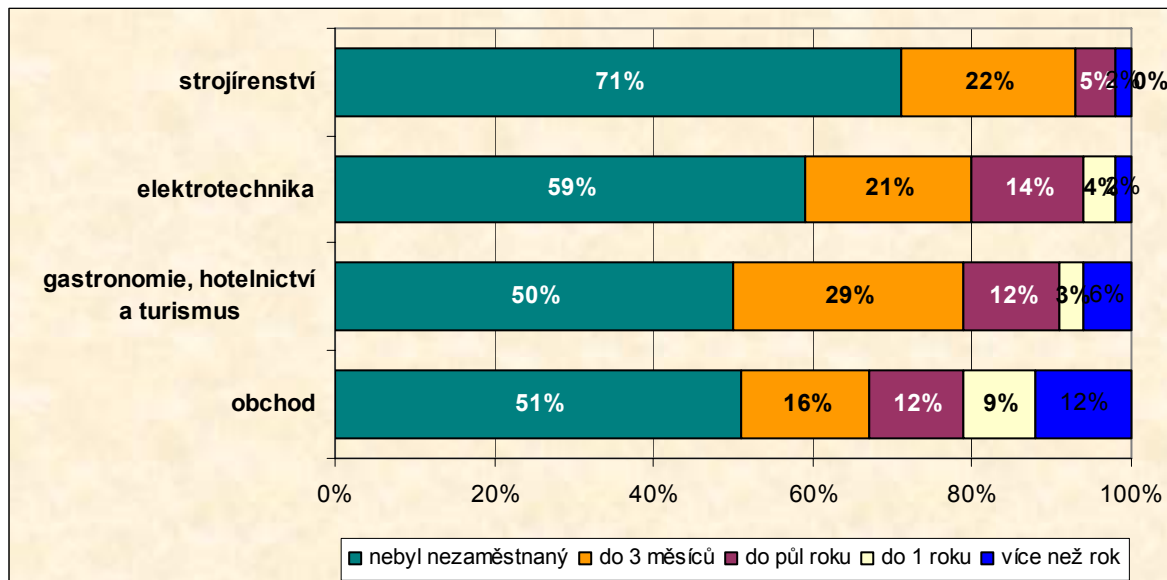
Obor studia	Má zkušenost s nezaměstnaností?		
	ne	ano	Celkový součet
Strojírenství	71%	29%	100%
Elektrotechnika	59%	41%	100%
Gastronomie, hotelnictví a turismus	50%	50%	100%
Obchod	51%	49%	100%
Celkem – bez rozlišení oborů	58%	42%	100%

▪ **Délka nezaměstnanosti**

Z hlediska délky nezaměstnanosti bylo v průměru asi 21 % všech absolventů nezaměstnaných po dobu kratší než 3 měsíce a u necelých 12 % doba nezaměstnanosti dosáhla 3 – 6 měsíců. S dlouhodobou nezaměstnaností přesahující období 6 měsíců se potýkalo jen asi 9 % absolventů, z toho polovina (tj. 5 %) byla nezaměstnaná déle než rok.

Jak ukazuje obrázek 3.6., téměř tři čtvrtiny absolventů strojírenských oborů přešly plynule do zaměstnání a nezaměstnanost dlouhodobého rázu se objevila jen výjimečně, naopak tendenci k dlouhodobější nezaměstnanosti v nadprůměrné výši pozorujeme u absolventů oborů skupin **66 Obchod a 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus**.

Obrázek 3.6: Délka nezaměstnanosti absolventů podle oborů (v % odpovědí - pouze absolventi, kteří zahájili pracovní aktivitu, N=243)

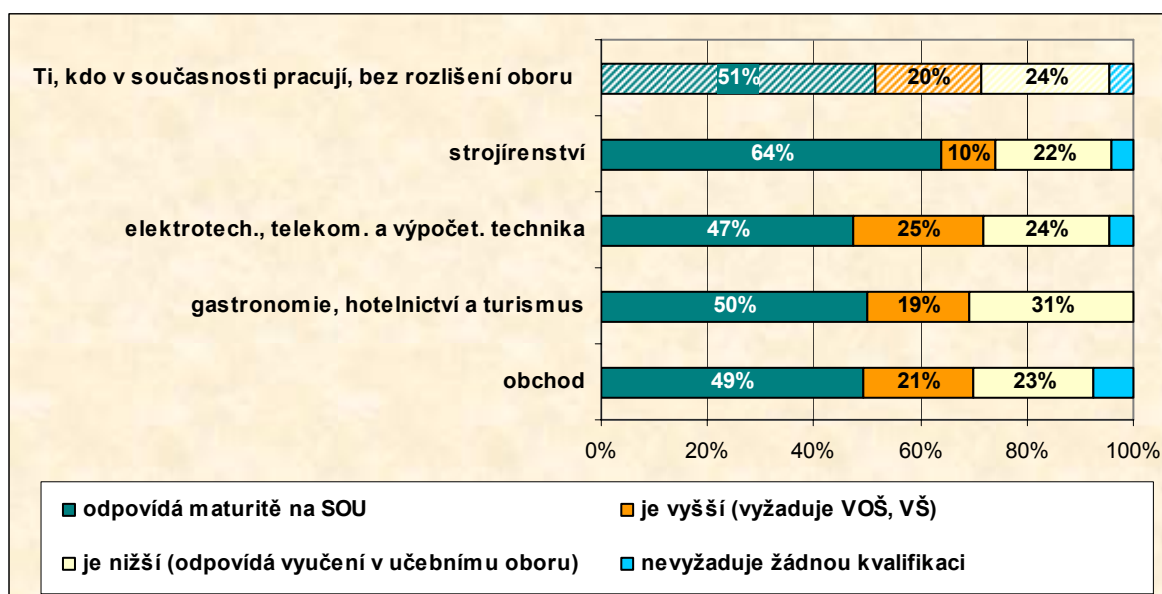
▪ Současná pracovní pozice

Jak jsme již uvedli v celkových výsledcích, více než polovina pracujících absolventů všech oborů (51 %) působí na pracovních pozicích, které jsou v souladu s dokončeným stupněm jejich vzdělání a odpovídá maturitě na středním odborném učilišti. Tato kategorie je nejvíce obsazená u všech námi sledovaných oborů. Nápadně více jich však pochází z oborů **strojírenských** (64 %), zatímco absolventi oborů **elektrotechnických** se dokáží uplatnit i na pozicích, které vyžadují vyšší vzdělání, zpravidla VOŠ nebo VŠ (25 %).

Naopak na pozici s nižším vzděláním, než odpovídá jejich, směřují spíše absolventi oborů **gastronomie, hotelnictví a turismus** (31 %). Ještě silnější tendenci k přijímání pracovního místa pod kvalifikační úroveň pozorujeme u absolventů oborů obchodních (7 % pracujících absolventů působí na pracovní pozici nevyžadující žádnou kvalifikaci). Může to samozřejmě souviset s převisem poptávky po těchto pracovních místech v některých krajích.

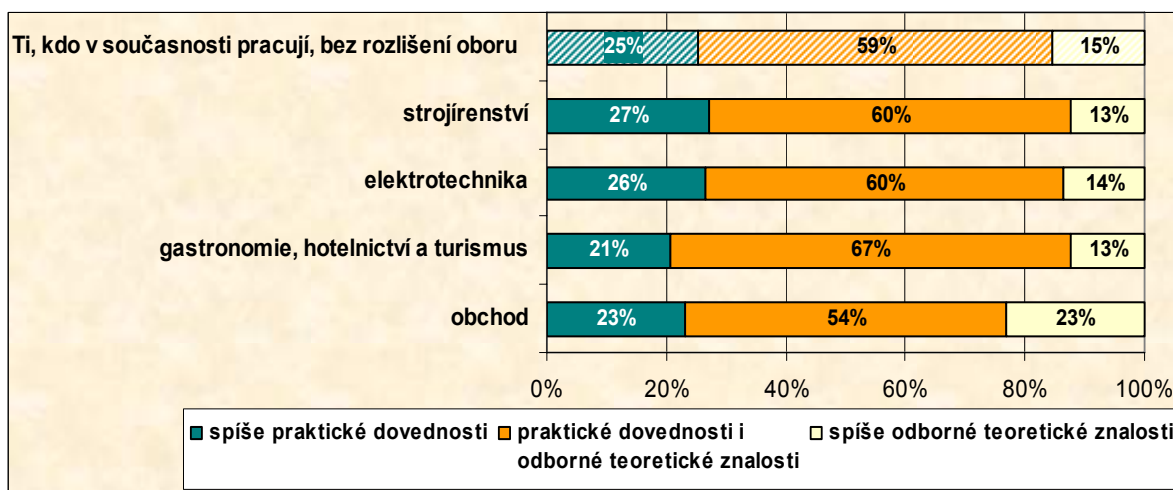
Co se týká skutečnosti, zda ekonomicky aktivní absolventi mají či nemají podřízené, z průměrných hodnot, z nichž vyplývá, že necelých 30% absolventů všech oborů řídí podřízené zaměstnance, nejvíce vybočují pracující absolventi **gastronomických** oborů, kde jich více než polovina (52 %) uvedla, že mají podřízené pracovníky.

Obrázek 3.7: Současná pracovní pozici pracujících absolventů maturitních oborů SOU (odpovědi v % podle skupin oborů u těch, kteří v současnosti, N=243)

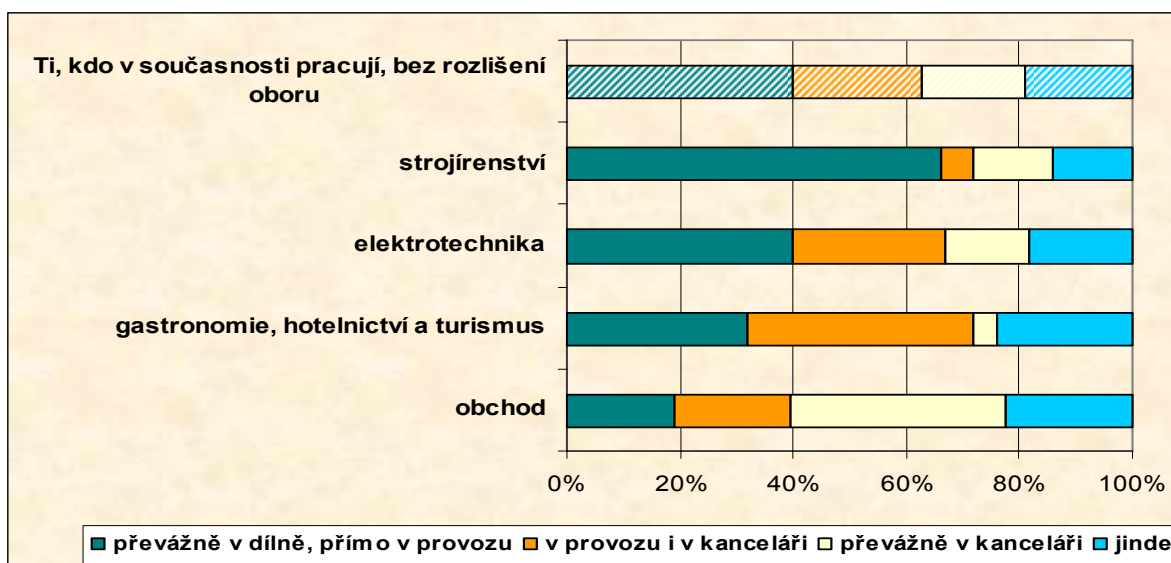

Z uvedeného je zřejmé, že přibližně polovina absolventů získanou kvalifikaci a maturitní vzdělání využije a pracuje na odpovídající pozici, další pětina dosáhne i vyšší pracovní pozice, než odpovídá této úrovni vzdělání. Naopak přibližně třetina absolventů ze sledovaného vzorku maturitní vzdělání ve sledovaném období nevyužila a v době realizace šetření pracovala na pozici, pro kterou je dostačující vyučení bez maturitní zkoušky. Zde je třeba si uvědomit, že dotazování probíhalo tři roky od ukončení středoškolského studia, to znamená na počátku pracovní dráhy, kdy po několika letech v praxi můžeme předpokládat, že tito pracovníci využijí získané maturitní vzdělání ve větší míře.

Obrázek 3.8: Využití praktických dovedností a teoretických znalostí v zaměstnání podle oborů (odpovědi v % podle skupin oborů u těch, kteří v současnosti pracují, N=234)

Obrázek 3.9: Pracovní prostředí v zaměstnání podle oborů (odpovědi v % podle skupin oborů u těch, kteří v současnosti, N=243)

Z hlediska konkrétního pracovního prostředí se v dílenském a provozním prostředí pohybují nejspíše absolventi strojírenských učilišť s maturitou a naopak absolventi oborů obchod se nejsnáze dostávají do kancelářského prostředí. V kombinovaném prostředí, tj. částečně v provozu a částečně v kanceláři, se nejčastěji ocitají absolventi oborů gastronomie, hotelnictví a turismus. Z uvedeného je zřejmé, že obavy, že získáním maturity tyto mladí lidé odcházejí mimo výrobní provozy a stávají se z nich „bílé límečky“ nejsou opodstatněné.

4. Charakteristika vybraných skupin oborů z hlediska uplatnění absolventů s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem (maturitních oborů SOU) na trhu práce

23 - Strojírenství a strojírenská výroba

Skupina strojírenských oborů patří v rámci tohoto typu studia mezi obory, se kterými jsou **absolventi velmi spokojeni**, podíl nespokojených dosahuje jen 9 %. **Nadprůměrně** jsou hodnoceny odborné praktické znalosti a dovednosti. Ve srovnání s ostatními skupinami obzorů se projevuje jisté **zaostávání** ve výuce a nácviku **komunikačních dovedností**. Sice ji pozitivně hodnotí 2/3 absolventů, ale je to nejhorší výsledek z námi sledovaných oborů. Tak jako v celém souboru i zde jsou velmi špatně hodnoceny jazykové znalosti, které hodnotí pozitivně jen 39 % absolventů strojírenských oborů.

Podobně jako elektrotechnici patří strojaři k těm, kteří jsou s volbou svého studijního oboru převážně spokojeni. Strojaři jsou zároveň **nejspokojenější s volbou své vzdělávací cesty**. Převážná většina by si zvolila stejný typ studia (72 %) a přibližně 59 % by si vybralo i stejný obor. Zájem o gymnázium by měla jen asi 3 % absolventů těchto technických oborů.

Absolventi strojírenských učebních oborů s maturitou mají nejnižší ambice pokračovat v terciárním vzdělávání. Naopak je zde nejvyšší podíl absolventů, kteří vstupují po ukončení vzdělávání přímo na trh práce. Pokud se přihlásili do terciárního studia (35 %), pak pouze do jeho denní formy většinou na vysokých školách. Oproti jiným oborům byli absolventi strojírenských maturitních oborů SOU v přijímacím řízení do terciárního vzdělávání úspěšnější. Pouze 2 % jich uvedla, že na vysokou školu nebyli přijati.

Relativně nejvyšší je zájem absolventů **strojírenských maturitních oborů SOU o uplatnění ve svém oboru** – po ukončení studia pracovalo ve vystudovaném oboru 74 % absolventů. Současně ale u této skupiny pozorujeme v časovém horizontu jistý úbytek a přesun části absolventů (18 %) do příbuzných i zcela jiných oborů. Převažujícím důvodem jsou nevyhovující pracovní podmínky a nezájem o práci v oboru. Stále je však míra identifikace s profesí u nich nejsilnější.

Absolventi strojírenských oborů s maturitou se na trhu práce uplatňují mimořádně dobře. Pouze 2 % uvedla mírné potíže při hledání svého zaměstnání. Nízká je i jejich nezaměstnanost.

26 - Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

Ve skupině oborů Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika se hodnocení úrovně získaného vzdělání pohybuje lehce pod celkovým průměrem ze sledovaných oborů, nespokojeno je asi 17 % absolventů, což je o 3 % více, než odpovídá výsledkům za celý soubor. Z hlediska podrobnějšího pohledu na sledované kompetence je většina hodnocena průměrně nebo jen lehce pod ním. Slabším místem výuky jsou podle názoru absolventů jazykové znalosti, se kterými je spokojeno jen 35 % absolventů, a komunikační dovednosti (62 % spokojených). Naopak nadprůměrnou spokojenost uvádějí tito absolventi s dovednostmi práce s výpočetní technikou (80 %).

Elektrotechnici jsou **se svou původní volbou oboru nejspokojenější**. Převážná většina by si zvolila stejný typ studia (62 %) a dvě třetiny (65 %) by si vybraly i stejný obor. Zájem o gymnázium by mělo jen asi 6 % absolventů tohoto oboru. Identifikace s vystudovaným oborem je u těchto absolventů nejsilnější. Pokud by někteří zvolili jiný obor, pak nejčastěji na SPŠ (17 %) a nejspíše pro nízký zájem o obor.

Absolventi maturitních **elektrotechnických učebních oborů** se vyznačují **nejvyšším zájmem o pokračování ve studiu**. Celkové procento těch, kteří pokračovali ve studiu, dosáhlo 60 % (plus 7 % neúspěšných v přijímacím řízení), přičemž nejčastěji směřovali na denní studium na vysokých školách. Na druhé straně je zde i nejvyšší procento těch, kteří studia zanechali (12 %).

Překvapivým zjištěním vzhledem k tomu, že absolventi oborů skupiny **Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika** jsou identifikováni se svým oborem, je relativně **nejnižší míra pracovního uplatnění absolventů přímo ve vlastním oboru**. Tuto skutečnost ale kompenzuje značně zastoupená skupina těch, kdo působí v příbuzném oboru. Mezi důvody pro práci v jiném oboru se objevuje více položek, mezi nimi však nejvýrazněji obtíže se sháněním práce. Z jiných důvodů se zde setkáváme s nezájmem o práci v oboru. Špatné finanční ohodnocení se objevuje až na třetím místě.

Ve srovnání se strojaři pociťovali absolventi elektrotechnických učebních oborů s maturitou větší **potíže při hledání zaměstnání**, když asi 25 % jich uvedlo jisté nebo velké obtíže. V konečném výsledku však nemají absolventi elektrotechnických oborů ve srovnání s absolventy oborů obchodu a gastronomie tak rozsáhlou zkušenost s nezaměstnaností, i když ve srovnání se strojaři je zde o něco vyšší podíl těch, kteří se při přechodu na trh práce alespoň s krátkodobou nezaměstnaností setkali (41%).

65 – Gastronomie, hotelnictví a turismus

Absolventi tohoto oboru patří **k nejvíce spokojeným** s celkovou úrovní studovaného oboru. Podíl mírně nespokojených dosahuje 13 %, ale 42 % absolventů hodnotí svou spokojenost nejsilnější variantou jako **velmi dobrou**. Ve srovnání s ostatními obory zde dominuje pozitivní reflexe získaných odborných teoretických znalostí (97 %), odborných praktických znalostí a dovedností (89 %), samostatného rozhodování (86 %) a schopností komunikovat (81 %). Velmi cenná je nápadně vyšší spokojenost s jazykovou přípravou (50 % hodnotí kladně). Rovněž úroveň všeobecných znalostí a rozhledu zde dosahuje nejvyšší úrovně (89 %). Naopak zaostávání pozorujeme u dovednosti pracovat na PC, která je ze všech sledovaných oborů hodnocena nejhůř (jen 58 % spokojených).

U absolventů skupiny oborů **Gastronomie, hotelnictví a turismu** by si stejný obor vybrala pouze menší část dotázaných (41 %). V nadpoloviční většině by se naopak rozhodli pro stejný typ studia – učební obor s maturitou (60 %). Přibližně 30 % by chtělo studovat v oborech SOŠ. V porovnání s ostatními absolventi projevují výraznější zájem o gymnázium, které by si při opakované volbě zvolilo 9 % z nich. Důvod pro volbu jiného oboru spočívá především ve finančním ohodnocení. Naproti tomu nebyl nijak silně vnímán problém uplatnění na trhu práce a perspektivnost oboru..

V oborech skupiny **Gastronomie, hotelnictví a turismus** je podíl těch, kteří pokračují v terciárním vzdělávání poměrně nízký (po strojírenství druhý nejnižší). Po maturitě začalo studovat v denním studiu 40 % absolventů (nejčastěji na vysoké škole).

V oborech skupiny **Gastronomie, hotelnictví a turismus** je vysoký zájem absolventů pracovat po ukončení maturitního studia na SOU přímo v tomto oboru. Po ukončení studia zde působilo 64 % absolventů, ovšem v dalších 3 letech zde nastal **značný odliv (- 25 %) a to jak do příbuzných, tak ještě výrazněji do jiných oborů**. Důvodem pro odchod do jiného oboru je nejčastěji nízký plat a doplnění kvalifikace či rekvalifikace.

Z hlediska obtíží při hledání zaměstnání asi **25% absolventů gastronomických oborů uvedlo, že naráželi na mírné nebo značné potíže**. Tato skutečnost ovlivnila míru zkušenosti s nezaměstnaností, neboť tento parametr mají absolventi oboru gastronomie, hotelnictví a turismus nejhorší, když **plná polovina přiznala být jen krátkodobou nezaměstnanost**.

Celkové hodnocení výuky absolventy skupiny oborů **Obchod** je v souladu s celkovými výsledky, nikdo z nich nevolil krajně negativní variantu odpovědi. Většina jednotlivých kompetencí je posuzována v tomto oboru blízko průměru, jako slabší uvedli absolventi všeobecné znalosti (68 %), schopnost samostatného rozhodování (70 %) a dovednosti práce s výpočetní technikou (71 %). Naopak lehce nadprůměrné výsledky uvádějí v položce jazykové znalosti (42 %), i když zůstává celkově nejkritizovanější, dále u odborně teoretických znalostí (92 %) a schopnosti komunikace (75 %).

Ve skupině oborů **Obchod** je podíl absolventů, kteří by si znovu zvolili stejný obor, nejnižší – stejný obor by si vybralo 42 % absolventů. Z hlediska vzdělávací cesty by se největší podíl těchto absolventů rozhodl pro studium v oborech SOŠ (51 %). K důvodům, proč by si značná část absolventů vybrala jiný studijní obor, patří především to, že obor studovat nechtěli, že mají nízké výdělky a zažívají obtíže při hledání práce v oboru a vyhodnocují svůj obor jako neperspektivní. Oproti ostatním sledovaným oborům je zde ale jen malá skupina těch, kdo zájem o obor ztratili v průběhu studia nebo po nástupu do praxe.

U absolventů **obchodních učebních oborů s maturitou** byl zájem pokračovat v terciárním studiu poměrně vysoký.. Denní studium zahájilo 44 % absolventů tohoto oboru, přitom ve srovnání s technickými obory projevovali častěji zájem o studium na vyšších odborných školách, kam jich bylo přijato 53 % z nich. Větší třetina jich směřovala na vysokou školu (36 %) a relativně nejvíce ze sledovaných oborů jich pokračovalo v pomaturitním jazykovém studiu (9 %). V této profesní skupině zjišťujeme rovněž nejvyšší míru neúspěšnosti v přijímacím řízení (celkem do denní i dálkové formy studia 12 % absolventů této skupiny oborů nebylo ke studiu přijato)

Identifikace absolventů oborů skupiny **Obchod** se celkově shoduje s průměrnými celkovými výsledky. Méně než polovina (44 %) se na konci studia uplatnila přímo ve svém oboru a dalších 20 % v oboru příbuzném. Mimo vlastní obor působila asi třetina (36 %), přičemž v době mezi ukončením studia a realizací šetření zůstal jejich podíl stabilní. Přesun tedy pozorujeme spíše do příbuzného oboru, kde v současnosti pracuje 31 %. Důvodem pro odchod za prací do příbuzného či jiného oboru je nejčastěji obtížné hledání zaměstnání v tomto oboru.

Absolventi oborů skupiny Obchod **sháněli své první zaměstnání nejhůře**, vzhledem k tomu, že 44 % se potýkalo s obtížemi, z toho 20 % uvedlo, že se značnými.

Není proto překvapením, že u tohoto oboru byla zjištěna vysoká zkušenost s **nezaměstnaností s jistou tendencí k delšímu trvání**.

5. Závěr

Cílem této části projektu bylo zmapovat přechod absolventů s maturitní zkouškou a s odborným výcvikem (vyučených s maturitou – kategorie L0) na trh práce, jejich studijní ambice, zjistit, jak jsou absolventi na trhu práce úspěšní, do jaké míry jejich vzdělání odpovídá potřebám zaměstnání, identifikovat slabá místa jejich teoretické i praktické přípravy i problémy s uplatněním v oboru a nezaměstnaností.

Spokojenost s celkovou úrovní školní přípravy byla velmi vysoká, neboť ve všech oborech více než 80 % absolventů vyjádřilo spokojenost. Největší míra kladného hodnocení se vztahovala k úrovni získaných **odborných teoretických znalostí a odborně praktických dovedností a znalostí**. Nápadně nižší spokojenost je u všech sledovaných skupin oborů s jazykovou přípravou. Vyšší spokojenost s většinou kompetencí se projevuje u těch, kdo již mají pracovní zkušenosti a nepokračují ve studiu. Naopak, ti, kdo pokračují, vyjadřují kritičtější názory. Tento typ vzdělání asi lépe vyhovuje těm, kdo vstupují hned po složení maturitní zkoušky do praxe.

Součástí šetření byla rovněž spokojenost s **volbou oboru a typem vzdělání** z odstupu několika let od maturity a na základě pracovních či dalších studijních aktivit. Z výsledků vyplývá, že **více než polovina absolventů maturitních oborů SOU – 58 % – by retrospektivně zvolila opět stejnou úroveň vzdělání, z toho přibližně 2/3 (tj. 43 % z celkového počtu) by studovalo stejný obor na SOŠ a třetina (15 % z celku) by raději zvolilo jiný maturitní obor SOU. Přibližně 41 % celého souboru projevilo jiné vzdělanostní aspirace a zvolilo by při opakované volbě jiné vzdělání (35 % SOŠ s maturitou, 6 % gymnázium). Na rozdíl od kategorie vyučených, z nichž by výrazné procento při opakované volbě dalo přednost maturitní úrovni vzdělání a raději by studovali svůj obor na SOŠ, u absolventů maturitních oborů SOU by stejný obor na úrovni vyučení nezvolil nikdo a zájem o vyučení v jiném oboru je jen minimální (5 respondentů z oboru elektrotechnika, 1 % celého souboru). Identifikace s oborem je jen nepatrně nižší než identifikace s typem vzdělání, neboť **jen o něco menší část souboru (56 %) by si vybrala opět stejný obor**. Vezmeme-li v úvahu oba aspekty profesní volby, tedy obor i úroveň vzdělání, zjistíme, že **pouze necelá polovina dotázaných (43 %) by si znovu vybrala stejný obor i stejný typ studia – učební obor s maturitou**. Zatímco pro volbu jiného oboru je rozhodující nedostatek zájmu o obor, ať již v momentu volby nebo později, pro volbu jiného typu školy je rozhodující to, že maturitní obory SOU neposkytují dobrou přípravu na VŠ.**

Po ukončení maturitního studia v oborech SOU vstoupilo přímo **do praxe 51 % všech absolventů, v současnosti zde působí již 60 % všech dotázaných**. Ekonomicky aktivní byli nejčastěji v **zaměstnaneckém poměru** a pro 3/4 těch, kdo již pracují (74 %), bylo snadné nebo spíše snadné najít první zaměstnání. Po ukončení školy pracovalo **přímo ve vystudovaném oboru asi 46 % absolventů** a v příbuzném oboru se uplatnilo dalších 22 % z nich. Souhrnná stabilita profesní volby u těch, kdo nepokračovali ve studiu, tak činila 68 %. V následujících letech od maturity však docházelo nejen **k přesunu z vystudovaného oboru do příbuzných oborů, ale byl pozorován i nárůst těch, kdo se uplatnili mimo obor**. Aktuální počet těch, kdo působí ve vlastním či příbuzném oboru, je tedy o něco nižší a činí 65 %.

S tímto zjištěním úzce souvisí i otázka důvodů, které vedou k odlivu absolventů z určitých profesí. **Nejfrekventovanějším důvodem, proč absolventi maturitních oborů obsahujících odborný výcvik odešli pracovat do jiného oboru, je nízký plat**. Tento důvod byl hlavním důvodem odchodu do jiného oboru asi pro 26 % absolventů a celkově jako jeden z důvodů byl zmíněn u téměř poloviny absolventů (48 %). S malým odstupem následuje trojice důvodů spíše subjektivního hodnocení, které byly jako hlavní důvod pro odchod z oboru zmíněny celkem asi u 62 % absolventů, kteří se uplatnili mimo svůj obor. Jedná se o **nezájem o práci v oboru (22 %), pracovní podmínky (21 %), potíže s hledáním práce v oboru (19 %)** a podobně. Z hlediska postavení v zaměstnání pracuje většina absolventů (51 %) na pozici, která odpovídá jejich vzdělání a nejčastěji působí

v dílenském provozu. Zkušenost s **nezaměstnaností má až 38 % dotázaných** celého souboru, nejčastěji s **krátkodobou**, nepřesahující 3 měsíce.

Závěrem je možno konstatovat, že absolventi maturitních oborů SOU jsou se získaným vzděláním **poměrně spokojeni, většina by si opět zvolila stejnou úroveň vzdělání, pokud nejsou spokojeni, pak projevili zájem o studium, které je lépe připraví do terciárního vzdělávání (maturitní obory SOŠ případně gymnázium). Jejich vztah k vystudovanému oboru s výjimkou elektrotechniků ale není příliš stabilní.** Tomu odpovídá i relativně vysoký podíl absolventů, kteří již po několika letech v praxi odcházejí pracovat do příbuzných nebo jiných oborů.

Z uvedeného je zřejmé, že přibližně polovina absolventů získanou kvalifikaci a maturitní vzdělání využije a pracuje na odpovídající pozici, další pětina dosáhne i vyšší pracovní pozice, než odpovídá této úrovni vzdělání. Naopak přibližně třetina absolventů ze sledovaného vzorku maturitní vzdělání – podle svého názoru – ve sledovaném tříletém období nevyužila a v době realizace šetření pracovala na pozici, pro kterou je dostačující vyučení bez maturitní zkoušky.

Příloha: Přehled zaměstnání, do kterých odcházejí absolventi pracující mimo svůj obor

Obor vzdělání	Vykonávané zaměstnání
Strojírenství	Řidič z povolání
Strojírenství	Řidič autobusu
Strojírenství	Archivář
Strojírenství	Vytváření cenových nabídek
Strojírenství	Dělník - výroba pneumatik
Strojírenství	Montážní dělník
Strojírenství	Objednávky materiálu
Strojírenství	Obsluha pásové pily a práce s mot. pilou
Strojírenství	Stavební práce
Strojírenství	Justiční stráž
Strojírenství	Archivář
Elektrotechnika	Stavební mistr
Elektrotechnika	Voják z povolání
Elektrotechnika	Ubytovací služby-majitel
Elektrotechnika	Obsluha linek
Elektrotechnika	Skladník - prodavač
Elektrotechnika	Obchodní zástupce
Elektrotechnika	Montáže vzduchotechniky
Elektrotechnika	Záchranář
Elektrotechnika	Ohýbání plechy na korby aut
Elektrotechnika	Strážník specialista - inspektor
Elektrotechnika	Obchodní specialista - velkoobchody
Elektrotechnika	Izolatér
Elektrotechnika	Výroba uhlíkových kartáčků
Elektrotechnika	Finanční poradce
Elektrotechnika	Obsluha CNC strojů (frézování oceli)
Elektrotechnika	Výroba LCD TV, monitor
Elektrotechnika	Řidič
Elektrotechnika	Dělník v elektronice - stříhač
Elektrotechnika	Vedoucí vychystávání ve skladě
Elektrotechnika	Administrátor logistiky
Elektrotechnika	Obsluha děrovacího centra
Elektrotechnika	Montáže hřišť pro děti
Elektrotechnika	Referentka logistiky
Elektrotechnika	Práce s vysokozdvížným vozíkem
Elektrotechnika	Mistr v automobilce
Elektrotechnika	Výroba výtahových dveří
Elektrotechnika	Broušení a řezání materiálu z uhlíkových vláken
Elektrotechnika	Výroba hydraulických hadic
Elektrotechnika	Manažer poboček v počítačové firmě
Elektrotechnika	Opravuji díly před montáží
Elektrotechnika	Montáž dílů automobilů
Elektrotechnika	Zajišťuje bezpečnost a veřejný pořádek státu
Elektrotechnika	Tavič hliníku
Elektrotechnika	Finanční poradce
Elektrotechnika	Hasič
Elektrotechnika	Odbornou pomoc u solárního studia

Gastronomie, hotelnictví	Policista
Gastronomie, hotelnictví	Zástupce vedoucího v obchodě
Gastronomie, hotelnictví	Vyrábím polovodiče (integrované obvody)
Gastronomie, hotelnictví	Výroba tiskáren na čárové kódy, kontrola prodeje
Gastronomie, hotelnictví	Ochranka
Gastronomie, hotelnictví	Vedoucí skupiny(skladník)
Gastronomie, hotelnictví	Finanční poradenství
Gastronomie, hotelnictví	Výroba polovodičů
Gastronomie, hotelnictví	Prodavač drogerie
Gastronomie, hotelnictví	Řidička tramvaje
Gastronomie, hotelnictví	Práce s plasty
Gastronomie, hotelnictví	Montáž vibračních desek
Obchod	Vychovatelka na Domově mládeže
Obchod	Pokladník v obchodě
Obchod	Dispečer v MHD
Obchod	Obchodní referentka call centra
Obchod	Úklid
Obchod	Fakturace, asistenské práce
Obchod	Obsluha čerpací stanice
Obchod	Celní deklarant
Obchod	Sekretářka kanceláře družstva
Obchod	Asistent realitní kanceláře
Obchod	Lisařka
Obchod	Výroba čipů do motorů
Obchod	Fakturace, expedování
Obchod	Mzdová účetní
Obchod	Pracuji v sázkové kanceláři
Obchod	Tiskař - tisknu etikety
Obchod	Testování PC
Obchod	Účetní a asistentka ředitele
Obchod	Bankovní úředník